

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

43 årg

Nr 4 2011

Tema: Fauna och Flora

Ur innehållet: Tanzanias växtvärld, Tarangire, Torkan, Nick Brandt, Bokmässan, Antigone, Uyoletträff, The Malawi connection...

TIDNINGEN HABARI

utges av
SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN

REDAKTION e-post: habari@svetan.org
Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55, mobil 0705 85 23 10
Friherregatan 133, 165 58 Hässelby
Eva Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0702 11 98 68
Sten Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59
Folke Strömberg tel 08-91 73 27, mobil 0706 91 73 06
Årstavägen 113, 120 58 Årsta

PRISUPPGIFTER 2011

SVETAN-medlemskap inkl HABARI 300 kr
Familjemedlem exkl HABARI 50 kr
Ungdomsmedlemskap 150 kr
Prenumeration HABARI 250 kr
Enstaka HABARI 50 kr
(Äldre nummer pris efter överenskommelse)
Betala in korrekt belopp på SVETANs postgiro 35 95 50-1
– ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

4/00 Mama Barbros skola, Litteratur	2/06 Alkohol
1/01 Dar es Salaam	3/06 Kvinnors villkor
2/01 Zanzibar	4/06 Utbildning
3/01 Utbildning, AIDS, Zanzibar	1/07 Swahilikulturen
4/01 Swahili	2/07 Jordbruk
1/02 Uhuru 40år, JOHA, skulptörproj	3/07 Investeringspolitik mm
2/02 AIDS, IT, JOHA Trust	4/07 Flyktingar
3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård	1/08 Tumaini, snidade dörrar mm
4/02 Slavrutten, ekonomisk reform	2/08 Bildkonst
1/03 Lake Victoria med kringområde	3/08 Kina, NAI, Zanzibar mm
2/03 Kilimanjaro	4/08 Makondeskulptur, Kina, WIOMSA
3/03 Stödorganisationer, Tingatinga	1/09 SVETAN 40 ÅR
4/03 Urbanisering	2/09 Parlör, politiska makten, slaveri
1/04 Lokala språk och kulturer	3/09 Biståndshist., Tumaini, livshist.
2/04 Musik	4/09 Klimat och energi
3/04 Gruvnäringen	1/10 Musik
4/04 HIV / AIDS	2/10 Kibaha Education Center
1/05 Resor, turism	3/10 Hälsa
2/05 Forskning	4/10 Litteratur
3/05 Konst och kultur	1/11 Ungdom, Karagwe, ELCT mm
4/05 Demokrati och utveckling	2/11 Hållbar utveckling
1/06 Lake Victoria, ny regering mm	3/11 MV Liemba, forskarnätverk mm

Omslag: *Serengeti, The Western Corridor* Foto: Lars Asker

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Myran Grafiska, Varberg 2011, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2—Habari 4/2011

SVETAN

www.svetan.org
BOX 22003
104 22 STOCKHOLM
E-post: info@svetan.org
Organisationsnummer
802006-3635

***

STYRELSE

E-post: styrelsen@svetan.org
Fredrik Gladh, ordförande
tel 08 - 647 08 87
Jon-Erik Rehn, vice ordförande
tel 018 - 38 13 21
Harriet Rehn, sekreterare
tel 018 - 38 13 21
Helena Stigsson, kassör
070 - 33 513 906
Lars Asker, ledamot, Habari
Rehema Prick, ledamot
Liisa Riihimäki, ledamot
Helene Mikui Lind
Johanna Andersson, suppleant
Gumborg Hanses, suppleant
Birgit Eriksson, suppleant
Nestory Begasha, suppleant
*

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg
Storgatan 86, 903 33 UMEÅ
tel 090-12 97 92
Olle Wallin
Övermorjärv 14, 952 93 Kalix
tel mob 070-2255057
Torbjörn Klaesson
Lillmossev 49, 663 42 HAMMARÖ
tel 054-52 23 64
Rehema Prick
Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM
tel 0302-154 13
TANDALA c/o Bo Sahlée
Mariedalsv 56 E, 217 45 MALMÖ
*

STÖDPROJEKT

Skulptörskolan
Postgiro 465 9945-2
Projektkoordinator Sten Löfgren
E-post: sten@svetan.org
Tumaini Children's Center
Kontaktperson Katarina Beck-Friis
E-post: katarina.beck@comhem.se
*

Bagamoyo Sculpture School
P O Box 89
Bagamoyo, Tanzania
E-post: bmsculpt02@hotmail.com
*

Tanzanias ambassad
tel 08-732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
E-post: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

ORDFÖRANDENS SPALT

Har precis avslutat ett utkast på presentation om Tanzania och handel för 50-årsfirandet av självständigheten för Tanzanias fastland. Tankar om hur företag inte bara får se social utveckling som välgörenhet och hur NGOer kan lära av företag i utvecklingstankar. Och att Svetan faktiskt kan och bör utveckla just sin breda kompetens genom att medlemmar kommer från olika sektorer och med olika erfarenheter från Tanzania.

Det här var ett år som jag hade sagt valberedningen att jag kanske måste rätta ambitionerna efter vad jag orkar med. Men vilken tur att alla andra finns. Ett år fyllt av engagemang. Vi genomför seminarium och fest i Göteborg och är med på seminarium i Stockholm.

Ett helt nytt verksamhetsområde med forskningsnätverket växer sig direkt allt större. En fortsatt satsning på *Tumaini children center*. Plan och påbörjat arbete för mer medlemsrekrytering. Och, självklart, jättearbetet med att få ut fyra nummer av Habari. Ja, 2011 blev inte ett mellanår. Det känns som ett år framåt mot nya möjligheter.

Nu får vi se fram mot 2012 och vad vi kan göra för att det också ska skapa nya medlemmar och ekonomisk täckning för att ge ut Habari. Kan vi få mer annonser? Finns andra typer av medlemskap?

Tack alla som bidragit till Svetans verksamhet under året i stort och smått! Ha en riktigt skön jul!

Fredrik Gladh

Tanzanias växtvärld

Till Habaris nr 4/1985 med temat Flora och Fauna skrev professor Olle Hedberg och docent Inga Hedberg en utförlig artikel om Tanzanias växtvärld. Båda arbetade vid Uppsala universitet med systematisk botanik. En del har förändrats sedan artikeln skrevs, men vi återutger den nu – 26 år senare – något förkortad och i samband därmed marginellt omformulerad.

För en botanist är Tanzania ett fascinerande land, vars växtvärld visar en enorm variation från kustens mangrove över savann och regnskog till den afroalpina floran högt uppe under Kilimanjaro's snötäckt topp. Den årliga nederbörden varierar avsevärt och större delen av landet har en lång torrtid medan regnen huvudsakligen faller mellan november och maj. Bara hälften av landet får mer än 750 mm per år, en regnmängd som i Östafrika anses vara nödvändig för regelbundet jordbruk. Den dominerande vegetationen är därför av torr typ med lokala, ofta ganska plötsliga växlingar till fuktigare vegetation i höglandet.

Vegetationstyper

Floran är mycket rik – man räknar med över 10 000 arter av högre växter – och det är omöjligt att i en kort artikel täcka alla aspekter. Vi ska därför först ge en kort översikt över olika vegetationstyper. De som nämns är egentligen också ekosystem. Mangrove växer på tidvattnenstränder med stark slammanlagring och är därför inskränkt till det nedre loppet av de större floderna (Rufiji, Ruvuma och Wami) men också längs kusten i övrigt, särskilt längs västkusten av Pemba. (Se vidare separat artikel.) Sluten skog i övrigt, bl.a. regnskog, täcker bara 2–3 procent av landytan och minskar snabbt. Glesa torrskogar (miombo) täcker stora delar av Tanzanias sydvästra halva – de domineras av leguminosträd som levererar virket till de berömda makondeskulpturerna. Savann av olika typer finner man i större delen av landets nordöstra hälft – deras trädskikt domineras till stor del av paraplyacacior. Afroalpin vegetation finner man bara på över 3 500 meters höjd på de höga bergen.

Savannen

Det mest berömda av Tanzanias ekosystem är savannen, som karaktäriseras av vidsträckta grässlätter med varierande

mängder buskar och träd. Men vad som gjort savannen berömd är inte i första hand dess växtvärld, hur vacker den än kan vara när regntidens början sätter igång en explosiv utveckling, utan djurlivet med giraffer, zebror, gnu, antiloper av många slag, elefanter, noshörningar, lejon, leoparder, geparder och många fler. Savannen representerar resultatet av miljontals års ömsesidiga anpassningar mellan vegetation, betande djur och rovdjur i samverkan med ett klimat där gräsbränder var ett naturligt inslag. Någorlunda orörd savann finns nu bara kvar i några nationalparker, av vilka den största och mest berömda är Serengeti. I övrigt har savannområden genom alltför stark avskjutning förlorat huvudparten av sin vilda djurvärld, som ersatts av tamboskap. När det kommer torrår med mindre bete dör ofta en stor del av boskapen – sedan den betat av varje grönt strå som finns. Då regnen kommer igen finns inte kvar något vegetationstäck som binder jorden och erosionen skär djupa sår. I en del områden, t.ex. runt Dodoma, har erosionen ätit sig ner till klippan och vegetationen är totalförstörd.

Regnskogen

Ett annat mycket berömt och starkt hotat ekosystem i Tanzania är den tropiska

Regnskog på Mt Meru, obs människorna på väg ner till bäcken. Foto:Lars Asker

regnskogen. Genom att regnskogen där inte täcker lika stora ytor som i Kongo och i Sydamerika har hotet mot den inte väckt lika stor internationell uppmärksamhet, men både för landet självt och för resten av världen är hotet mycket allvarligt.

Vad som främst utmärker en tropisk regnskog är att trädkronorna brukar fördela sig på två till tre olika skikt och att det finns gott om lianer och epifyter. Trädskiktet är mycket artrikt – ofta finner man mer än 100 olika trädarter på en hektar. Det tätt sammanfogade krontaket gör att belysningen vid markytan är mycket svag – kanske en procent av det ljus som faller på krontaket – och markvegetatio-

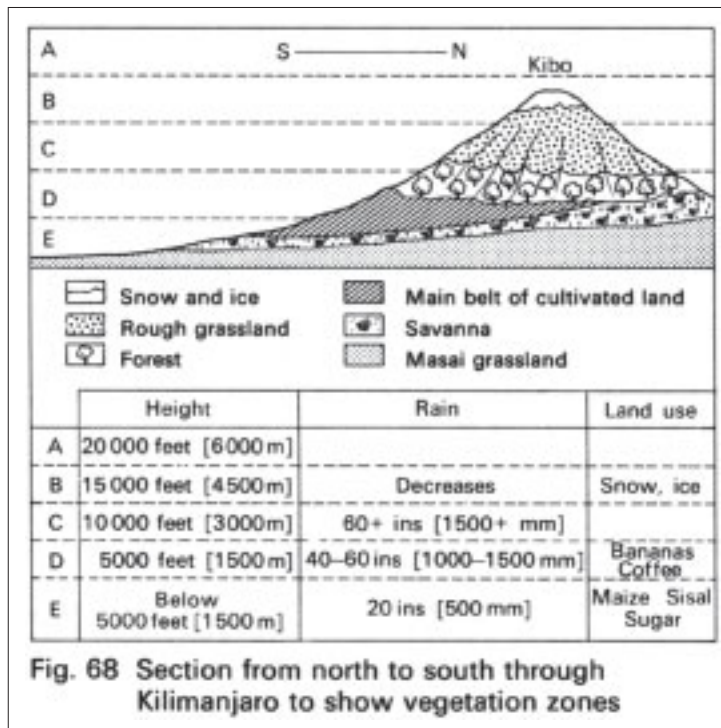
nen är därför vanligen ganska fattig. Det rikaste växt och djurlivet, med epifytiska kärlväxter, mossor och lavar samt insekter, fåglar, fladdermöss och apor m.m. finns i kronskiktet.

En av förklaringarna till den stora artrikedomen är att regnskogen under många miljoner år existerat under ganska konstanta yttre betingelser så att växter, djur och mikroorganismer utvecklade ett samspel med långt gående ömsesidiga anpassningar. Varje träd bildar mykorrhiza med en eller flera svamparter och pollineras ofta av bestämda djurarter medan andra arter sprider fröna. Genom att exemplaren av varje trädart är utspridda med stora avstånd

är det inte lätt för en växtätande insektsart att ta sig från ett värdträd till nästa. Enstaka insektsarter förökar sig därför sällan i sådan omfattning att de skövlar ett helt bestånd. Dessutom sömner tillgången på rovinsekter och fåglar för att ingen insektsart blir för talrik. Den mark regnskogen växer på är ofta mycket fattig på mineralämnen växterna behöver, eftersom den urlakats under miljoner år. Huvudparten av mineralämnescorrådet i en regnskog är därför bundet i organisk form i levande växter och djur. När dessa dötar och bryts ned tas mineralämnena snabbt och effektivt upp av svamphyfer som via mykorrhiza gör dem tillgängliga för trädens rötter.

Vissa skogsområden är mycket artrika och innehåller dessutom endemiska arter, d.v.s. sådana som bara finns inom ett mycket begränsat område. Dit hör exempelvis Usambaraviolen, *Saintpaulia*, som kommer från Usambarabergen och blivit en av världens mest populära krukväxter. Usambarabergen och Ulugurubergen är berömda just för sin artrikedomen och sin endemiskedom. De anses av många botaniker vara ett par av tropiska Afrikas artrikaste och mest skyddsvärda regnskogsområden. Olyckligtvis hör de samtidigt till Tanzanias mest tätbefolkade, och trycket på skogarna är mycket stort. Där ingen effektiv övervakning finns sker en omfattande omvandling av skog till odlad mark.

Den mest omedelbara faran för skogarna ligger dock i avverkning för virkesproduktion. Om inte förbättrat skydd kan ges åt de sparsamma rester av någorlunda orörd regnskog och bergsregnskog som

ännu finns kvar kommer knappast något att överleva till sekelskiftet.

Förstör man skogsvegetationen så kan marken inte längre lagra vatten på samma sätt, utan det rinner av omedelbart efter varje regnskur och floderna som kommer från en sådan sluttning blir inte permanent vattenförande. Tanga stad har genom skogsskövlingar i Usambarabergen fått påtagliga bekymmer, eftersom vattenförsörjningen till staden blivit ojämn och ibland otillräcklig. Samma svårigheter väntar Dar es Salaams befolkning genom skövling av skogarna i Ulugurubergen. När bergssluttningen avverkas innebär

Jätteseneciorna Foto: Olle Hedberg

det också att erosionen får spritt spelrum. Vattenmassorna river med sig stora mängder av jord. Förutom att jorden försvinner från skogsmarken vållar detta också stora svårigheter för befolkningen nedströms.

Den afroalpina vegetationen

Det afroalpina ekosystemets bälte på Kilimanjaro har sin motsvarighet på andra höga berg i Östafrika. Dess nedre

gräns ligger mellan 3 500 och 4 000 meter över havet. Klimatet här uppe är extremt, trots närheten till ekvatorn har man frost nästan varje natt året runt, medan solstrålningen på dagarna är mycket intensiv – det är sommar varje dag och vinter varje natt. Under inflytande av detta klimat har här utvecklats en del mycket egendomliga livsformer av växter, av vilka den mest kända är jätteseneciorna – Afrikas botaniska storvilt. De utmärks av att stammen är omgiven av tät päls, bildad av vissnade blad som ger en förträfflig temperaturisolerande under natten åt dess inre vattenförande delar. Den meterbreda bladrossetten i stamspetsen slår varje

natt ihop till en "nattknopp" och slår ut när solen gått upp. Även jätteseneciorna hotas av mänsklig åverkan, främst genom turismen. Deras torra blad och förvedade stammar erbjuder nästan det enda bränsle som finns på denna nivå, men de tillväxer så oerhört långsamt och är så unika ur biologisk synpunkt att man bör bevara dem.

Forskning och utveckling

Den oerhörda rikedom Tanzania erbjuder både när det gäller floran och vegetationen är som tidigare nämnts starkt hotad. Den snabba befolkningstillväxten under senare tid har medfört överexploatering av betesmarker, skövling av regnskog och borthuggning i mycket stora områden av varje träd eller buske som kan ge bränsle. Man måste emellertid kunna utnyttja resten av landets biologiska resurser på ett sådant sätt att de inte förstörs. För att åstadkomma sådana förändringar i resursutnyttjandet behöver man genomföra sådan biologisk forskning att man vet vilka arter som finns i ekosystemet och hur de reagerar på miljöförändringar. Sådan forskning sker bl.a. vid Sokoine University i Morogoro.

En av de viktigaste metoderna att minska olovlig avverkning i skogsreservaten är att organisera trädplantering, gärna tillsammans med vanliga jordbruksgrödor. Det har gjorts, bl.a. med skandinaviskt stöd. Men mycket mer behövs – inte minst när det gäller att övertyga jordbrukarna i många fler byar om nackdelen med att förstöra naturskog och om fördelarna med trädplantering på de egna fälten.

Olle och Inga Hedberg

”Tanzanias växtvärld” – en återblick

I *Habari* nr 4/1985 skrev min man, Olle Hedberg, och jag en artikel om Tanzanias växtvärld. Vi berörde kort de olika vegetationstyper som finns i landet och beskrev sedan mer detaljerat tre av dem: savannen, regnskogen och den afroalpina vegetationen. Vi avslutade med en beskrivning av hotet mot de olika ekosystemen, framför allt mot regnskogen, och det akuta behovet av biologisk forskning och utbildning av inhemska forskare.

Som exempel nämnde vi ett pågående forskningsprojekt mellan *Faculty of Forestry* vid Sokoine-universitetet i Morogoro och Institutionen för systematisk botanik vid Uppsala universitet. För det projektet – med målet att skydda de biologiskt unika skogarna på *Eastern Arc Mountains*, framför allt *Usambara-bergen*, liksom för den botaniska insatsen inom ett projekt om medicinalväxter, svarade Olle Hedberg med mig som närmaste medarbetare. De här två projekten var unika genom att de kombinerade konkreta insatser i fält med utbildning av tanzanianska studenter till Fil.dr.-examen i systematisk botanik. Utbildning av inhemska studenter inom forskningsprojekt, som bedrevs med stöd från i-länderna, var nämligen dittills ett försummat område inte bara i Tanzania. Den forskning som gällde naturresurser utfördes till allra största delen av utländska forskare från olika delar av västvärlden. Jag minns fortfarande ett IUBS-möte (International Union of Biological Sciences) i Paris hösten 1984, då deltagarna flockades omkring oss för att få höra mera om projektet.

Conservation of vegetation...

Vi började egentligen redan 1966 då vi ordnade ett symposium med titeln ”Conservation of vegetation in Africa

South of the Sahara”, där de områden – bl.a. i Tanzania – som var särskilt skyddsvärda behandlades. Våra ovan nämnda projekt, som påbörjades 1978 (medicinalväxter) respektive 1983 (inventeringar av skogarna för bevarande) blev en fortsättning och nu kan det vara dags att se lite närmare på vad som har hänt sedan vi skrev vår artikel hösten 1985.

Utfasning och nystart

Regnskogsprojektet fasades ut efter ungefär 10 år då den siste av de tanzanianska studenterna disputerade, och medicinalprojektet efter cirka 4 år. Sida/SAREK, som finansierade båda projekten, hade begränsad förståelse bland annat för vad som egentligen krävdes. För att motivera skydd av ett område måste man ju veta varför, d.v.s. veta vad som växer där och varför det är skyddsvärt. Det kan man inte göra utan att först göra en inventering som kräver lång tid på grund av den stora artrikedomen. Att medicinalväxtprojektet avslutades berodde på att Sidas expert ansåg att man inte borde satsa på ett sådant område. Efter ett besök vid kinesiska sjukhus, där man integrerar skolmedicin med traditionell (d.v.s. använder växter som mediciner) ändrade han uppfattning, men då hade vi startat nya projekt i andra länder.

Ringar på vattnet

Jag vet inte om det var våra insatser, som åstadkom en ”ringar-på-vattnet”-effekt, men sedan början av 90-talet har projekten som syftar till bevarande och uthålligt nyttjande av naturresurserna i Tanzania bara ökat. FINNIDA (Finlands motsvarighet till Sida), som från början höll på att spoliera Usambara-projektet genom att bygga vägar för tunga skogsmaskiner, ändrade uppfattning och drev skyddsprojektet vidare. Så nu finns sedan 1997 *Amani Forest Nature Reserve* i Usambarabergen. Flera andra reservat har också skapats i *Eastern Arc Mountains*. Försöken att bevara den enastående flor- och faunan har också resulterat i flera nationalparker. Ett exempel är *Udzungwa Mountains National Park*, som är ett av Tanzanias mest opåverkade områden och närmast ett ”paradis”, framför allt när det gäller växter och fåglar.

I mars 1994 skrevs ett dokument ”National Policies for National Parks in Tanzania” som inte bara handlar om nationalparker utan också om olika typer av reservat. Det är en diger handling som ger hopp för framtiden även om inte alla målen kommer att kunna uppfyllas.

Med åren har projekt som gäller naturresurserna blivit fler och fler, många är nationella men de flesta är internationella, antingen bilaterala eller mer eller mindre globala.

Som ett exempel på ett bilateralt projekt kan nämnas det som genomförs i samarbete mellan universitetet i Dar es Salaam och Stockholms universitet, finansierat av Sida/SAREK. Det är ett stort forsknings-

Mangrove

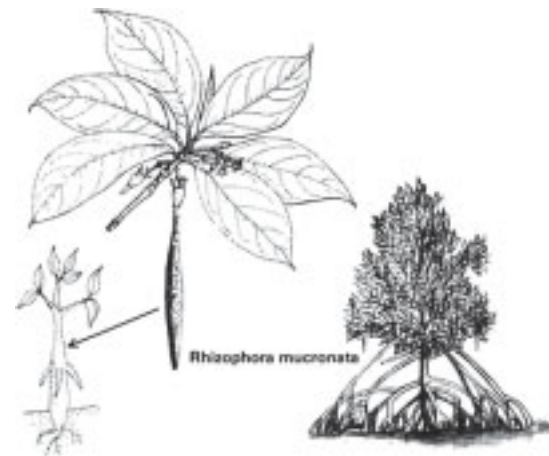
Följande text och bilder är med författarnas tillstånd hämtade ur boken *Växter på jorden, Vår viktigaste naturresurs* av Inga och Olov Hedberg, Natur o Kultur 1990, ISBN; 91-27-02159-9. Boken som är på 175 sidor är illustrerad i både färg och svartvitt.

Den mest paradoxala skogstyp som existerar på jorden är troligen mangroven, som växer i tidvattenzonen mellan land och hav. Mangroven förekommer i tropiska och subtropiska områden längs expositionsskyddade tidvattenkuster med riklig slamavsättning. Skyddet ges antingen av sandbankar eller öar i ett delta, eller som i Östafrika av korallrev utanför kusten. Till skillnad från den tropiska regnskogen kräver mangroven inte hög och jämnt fördelad årsnederbörd, eftersom den klarar sin vattenförsörjning från havet, men för att trivas behöver den mer eller mindre oavbruten avsättning av sediment. Därför finner man de viktigaste mangroveområdena i floddeltan eller i varje fall ganska nära flodmynningar. Världen största område med mangrove finns i det jättelika deltat som bildas av floderna Ganges och Brahmaputra i nordöstra hörnet av Indiska halvön, men stora områden finns

också i Malaysia, Östafrika, Västafrika och Västindien.

Vad som främst kännetecknar mangrovens miljö är alltså ett tropiskt eller subtropiskt klimat och tidvattenväxlingar, som varierar starkt efter månens ställning med springflod vid nymåne och fullmåne. Underlaget är mycket instabilt och vattnet är starkt salthaltigt utom just där någon flod rinner ut.

En sådan miljö kräver mycket speciella anpassningar hos de växter som förekommer i den. För de första måste de ha så högt osmotiskt tryck att de kan tillgodogöra sig havsvattnet. För det andra måste de ha ett rotsystem som inte bara förankrar dem i ett rörligt substrat, utan också möjliggör andning i en anaerob miljö. För det tredje måste de ha diasporer (spridningsenheter), som kan etablera sig i det lösa och rörliga underlaget. Den utpräglade anpassning som krävs för att

uppfylla dessa krav gör att florin i mangroven, som enbart omfattar träd, är mycket artfattig. Kännetecknande för samtliga arter är att de har ganska stora, tjocka och läderartade blad samt specialiserade andningsrötter, som kan vara uppräta och sparrisliknande som hos *Avicennia* eller knäformigt böjda som hos *Bruguiera*. Andningsrötterna fungerar som ventilatorer för rotsystemet och sänder också ut nya, näringsupptagande rötter ovanför de äldre, allteftersom underlaget byggs på. I hela världen känner man inte till mer än ett 50-tal arter av mangroveträd fördelade på sexton släkten i elva familjer.

Det mest kända släktet är säkerligen *Rhizophora* vars namn, som betyder "rotbärare", onekligen är välfunnet. Från stammens nedre delar växer det ut ett

i program som är inriktat på "Integrated Natural Resources Management". Som framgår av namnet omfattar programmet flera av de områden, som är av vital betydelse när det gäller hanteringen av naturresurser, exempelvis bevarande av biodiversiteten, skötsel av våtmarker, och ekonomiska frågor när det gäller naturresursernas utnyttjande på ett uthålligt sätt. Inom projektet utbildas också studenter till en Fil.dr.-examen.

NFP

Ett omfattande nationellt program är NFP (National Forest Programme) som har getts prioritet när det gäller att studera skogarna ur olika synvinklar, till exempel en samlad översikt över skogstillgångarna i Tanzania, en skattning av hur värdefulla de olika områdena är, registrering av förändringar och inte minst en policy med tanke på framtiden. Skogarna på bergen är ju viktiga också när det gäller vattenhushållningen genom att de tar upp de ofta häftiga regnen. Vattnet blir till grundvatten eller avges långsamt till bäckar och

floder vilket gör att vattenföringen blir någorlunda jämn. Följden av avskogning blir att vattnet inte binds i vegetationen utan rinner bort på en gång så att vattenförsörjningen blir väldigt ojämn och skapar stora problem för befolkningen.

REDD

Ett av de globala projekten som Tanzania deltar i är REDD (Reduced Emission from Deforestation and forest Degradation) som syftar till att minska koldioxidutsläppen på global nivå. Det ska i tropikerna ske genom att man bevakar och begränsar avskogningen, eftersom skogarna, genom att de tar upp koldioxid, spelar en mycket viktig roll när det gäller att minska halten av koldioxid i atmosfären. Förutom skogarna på bergen spelar här mangrovevegetationen, som i Tanzania till största delen finns från Rufijideltat och söderut, en viktig roll eftersom mangroven anses viktigare än någon annan skogstyp när det gäller koldioxidupptagningen.

Illegal avverkning pågår fortfarande, förmodligen i alla skogsområden, och

behovet av land för odling kvarstår, men förutsättningarna för ett hållbart utnyttjande av Tanzanias naturresurser framstår i dag som betydligt ljusare än för 25 år sedan.

Inga Hedberg

Docent, Seniorforskarer
Avdelningen för Organismbiologi
Evolutionsbiologiskt Centrum
Uppsala Universitet
November 2011

Avverkning hotar nya arter

Enligt en rapport från Världsnaturfonden (WWF) i november 2011 har hundratal nya växt- och djurarter upptäckts i Östafrikas kustskogar de senaste tio åren. Nu hotas dessa arter av illegal avverkning och nya vägbyggen. Endast en tiondel av de ursprungliga kustskogarna finns kvar och 90 procent av allt virke avverkas illegalt. Större delen exporteras till Kina för priser som ligger långt under det verkliga värdet.

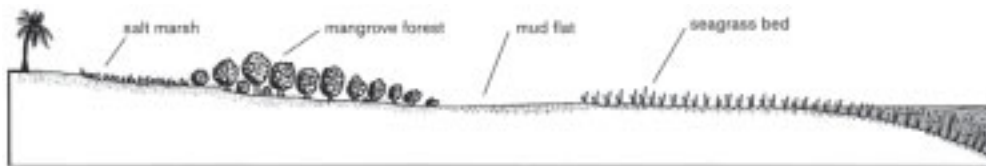
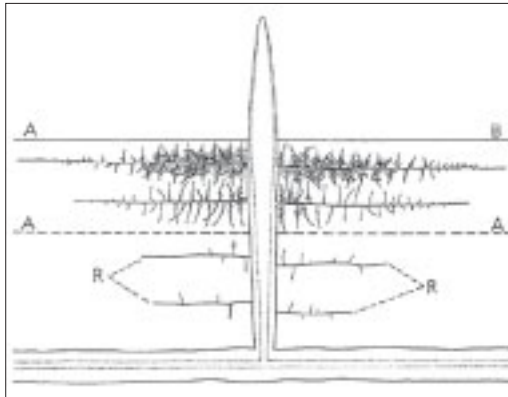

Figure 5. Cross section of a typical sheltered shore showing the main habitats during low tide.

Andningsrot hos Sonneratia med näringsupptagande sidorötter. A-A betecknar en äldre sediment yta, A-B den nya. Av de ursprungliga sidorötterna (R) återstår endast rester. I deras ställe har nya sidorötter bildats nära ytan. Från Troll 1930.

stort antal styltrötter, som hjälper till att förankra träden så att de kan stå kvar även om en stor del av underlaget spolats bort av tidvattenväxlingarna. Liksom flera av sina släktingar har Rhizophora en mycket elegant metod att klara groddplantornas

etablering i det instabila underlaget. Fröet gror inuti den enfröiga frukten medan den ännu sitter kvar på trädet och sänder ut en pålrot, som blir cirka 3 dm lång. Om groddplantan lossnar under ebb, planterar den sig direkt genom att roten borras ner i dyn, annars flyter den iväg med vattnet, och kan föras till ett annat strandområde långt därifrån. Hos andra mangrovearter finner man liknande etableringsmetoder.

Att mangroven trots sina mycket effektiva förökningsmetoder inte blir oegnomträngligt tät beror på att djuren i den äter upp de flesta ungplantorna. Här finns exempelvis en oändlig mängd krabbor av olika arter som livnär sig på blad och skott. Mangroven erbjuder ett viktigt förökningsområde för många havsfiskar. Till de bofasta arterna i denna miljö hör de välkända slamkryparna (släktet *Periophthalmus*), och där finns massor av maskar och blötdjur, fåglar och insektsarter.

För människan har mangroven stor betydelse, bland annat som leverantör av bränsle och virke. Av Kenyas skogstillgångar utgjorde i slutet av 1940-ta-

Mangrove nära Mombasa i Kenya. Man ser tydligt styltrötterna hos Rhizophora mucronata, knärötter av Bruguiera och andningsrötterna från Avicennia marina.

let 20 % av mangrove, och inte minst Rhizophoraarterna, som kan bli 40 meter höga, lämnar värdefullt timmer. Barken har fått vidsträckt användning, eftersom den innehåller stora mängder garvsyra.

Tarangire

Nationalparken Tarangire ett tiotal mil sydväst om Arusha har blivit ett ständigt återkommande mål för Johan Sundqvist. Här finns en stor mångfald av djur, fåglar och insekter tack vare den omväxlande naturen från massajstepp till stora träsk. Tillgången till bete och Tarangireflodens permanenta vatten har lett till mycket stor migration av betesdjur. Djuren rör sig över stora områden utanför parken och det leder till konflikter och är ett hot mot parkens framtid.

Just innan gryningen, när nattens svarstaste timmar övergår i djupblått och sen grått, det är då ljuden börjar. Eller snarare förändras. För i Tarangire är det aldrig tyst.

När det gråa går över i gryningens rosaröda ton sträcker jag ut mig i min sköna säng. Flodens grodor sjöng i nattens mörker, ropandes sina monotona mantran som minner mig mer om en diselgenerator än något från naturen. Vid ett tillfälle under natten jagade något något annat runt mitt tält. Det kan ha varit en dik-dik som var villebrådet, kanske en schakal på

jakt. På flodens andra strand lät lejonerna sina rytanden ljuda i en mäktig kör, åtminstone en gång högt nog att lyfta mig ur sömnens famn. Trots att jag inte är mer än 15 minuter från parkgatan och dess kringliggande bosättningar är jag sannerligen mitt i vildmarken.

Den tidiga morgonens ljus förbyter nattens mystiska ljudmatta mot fåglar. Hundratals, kanske tusentals fåglar omger mitt tält. De sjunger och visslar, kvackar och gnäller, tjuter och piper, kvittrar och tjattrar. Några till och med surrar eller hummar och långt bort hör jag en hack-

spetts rytmiska näbbdrivna trumsolo jaga insektslarver inuti någon torr stock.

I mitt tält på toppen av en klippa, 40 meter ovanför Tarangirefloden känns det som om åtminstone hälften av parkens 550 fågelarter omger mig.

Detta måste vara mitt 50:e besök i Tarangire, men parken upphör aldrig att förbluffa mig. Den saknar kanske Ngorongoros fantastiska scenerier och "in your face"-attityd, eller Serengetis oändliga hjordar med gnuer, något som mer än väl kompenseras med ett raffinerat utbud av amfibier, insekter och fåglar. !

Tarangirefloden från tältplatsen med elefanter i bakgrunden.

Foto Lars Asker

i Och elefanter. Tusen och åter tusen elefanter.

Jag heter Johan Sundqvist. Jag är viltvårdare, naturfotograf och safariguide och det här är berättelsen om mitt Tarangire.

Att röra sig med regnet

Solen steker massajslätten och den omgivande busksavannen, gräs och träd böjer sig under solstrålarnas obevekliga tyngd. Vattensamlingar och sjöar blir till dammar, dammarna till små pölar och till slut är små geometriskt formade klumpar av lera allt som finns kvar av de en gång så mäktiga vattenhålen. Ingenstans finns vatten att tillgå. Var dag stiger temperaturen och inga lindrande regn tycks nära. Till slut försvinner till och med molnen.

Trots de svåra omständigheter som drabbar omkringliggande områden frodas djurlivet i Tarangire. Tusentals elefanter och tiotusentals zebror och gnuer samlas i stora flockar, lockande till sig områdets rovdjur. De utgör kärnan i vad som ofta kallas den näst största migration av däggdjur i Afrika (den största är Serengetis migration av gnuer och zebror bara 30 mil bort). Kanske så många som en miljon djur vandrar in och ut i parken beroende på regnet. Parkens bördiga jord och den ständigt vattenfyllda floden erbjuder grönska och tillgängligt ytvatten även under den tuffaste torra. På grund av detta är djurlivet som störst under de torraste perioderna i Tarangire.

Människan och Tarangire

Människan upptäckte snart de rika och bördiga markerna och flyttade in i området. Den lokala stammen, Mbugwe, har befolkat området norr om parken så länge någon kan minnas. Deras gårdar och fält täcker fortfarande områdena runt parkens

huvudentré och ger området en egen rustik charm. Mbugwe är jordbrukare och herdar som odlar hirs och durra. De fiskar i den närbelägna Lake Manyara och deras jaktkultur har upprepade gånger satt dem i konflikt med parkmyndigheter.

Trots att folk har varit närvarande i området sedan tidernas begynnelse har bosättningar alltid varit obefintliga, eller åtminstone väldigt sällsynta inom gränserna för det som idag är nationalparken. Varför är det så?

Insekter

Under regnperioden översvämmas parken av insekter. 30-centimeters tusenfotingar och skolopendrar, dyngbaggar stora som en knytnäve och nattfjärilar med ett vingspann brett nog att utmana en uppslagen pocketbok fyller himlen. Den täta vegetationen och träskmarkerna utgör perfekt grogrund för dessa mångbenta varelser men ingen av dessa är förklaring nog till avsaknaden av mänskliga bosättningar. Det är de bitande insekterna som fått människan på flykten. Myggorna är få, men tsetseflugorna är desto vanligare. Med sina smärtsamma bett och förekomsten av sömnsjuka är den lilla svarta flugan en plåga för såväl boskap som människor. Sömnsjuka orsakas av *Trypanosoma*, en parasit, och påverkar nervsystemet. Utan behandling kan den leda till koma och till slut döden. Dess förödande effekter är faktiskt en av anledningarna till att många av Afrikas nationalparker behållit sin obefolkade och vilda prägel.

Idag kontrolleras tsetsepopulationen genom smarta fångstanordningar. Färgade tygstycken (bruna, grå, blå) hängs upp runt om i parken i ett försök att imiterar djurhudar som flugorna biter i. Tygstyckena är indränkta i gift och flu-

gorna faller omedelbart ned döda. Med en ambition om att minska miljöpåverkan och på samma gång göra upplevelsen så bra som möjligt för turister har parkförvaltningen satt upp tygerna framför allt längs populär vägsträckor.

Överflödet av insekter kan till viss del förklara parkens rika fågelliv, men det räcker inte för att till fullo förstå området biologiska mångfald. För detta måste vi vända oss till parkens geografiska förutsättningar.

Geografi

Allt börjar med en flod. En liten, till synes obetydlig flod, född ur ett stort träsk. Längst i söder och i väster skrapar kullar som Kitibong och Kalima himmeln. I nordöst ligger ”lilla Serengeti”, ett vidsträckt gräsområde döpt efter sin större granne och däremellan utgör de stora träsken Silale, Lamarku och Nguselororobi ett närmaste oändligt hav av vass och papyrus

Floden slingrar sig genom parkens hjärta, pumpandes livgivande vätska till sin behövande kropp. Flodbädden byter skepnad under färden genom parken. Ibland utgörs den av flodslätter som utgör avdumplingsplats för regnperiodens enorma vattenmängder, ibland kantas den av branta, höga malakitklippor. På några få platser sticker granittänder upp ur floden och tvingar vattnet till en skummande färd ned för branta partier, medan en sandig och flat flodbotten lugnar vattnet till en sömning lunk under merparten av färden. Ingen flodsträcka är den andra lik och det attraherar inte bara turisternas kameror.

Tarangires mångfald av jordmåner och geologiska formationer ger plats för oräkneliga antal örter, gräs, blommor, buskar och träd. Floden föder områdets grö-

Grodan och jag

skande vegetation, slätter med elefantgräs, stora buskslätter och låga *Accacia tortilis* skogar. Längs floden samsas korvträd och fikon med gulbarkad akacia och flodslätterna är täckta av dadelpalmer och vass.

På kullar och slätter en bit från floden är det framför allt en mäktig organism som sticker ut, Baobabträdet, eller apbrödsträdet (*Adansonia digitata*). Dessa massiva träd kan nå 15 meter i diameter och 50(!) meter i omfång och sträcker sina nakna lemmar mot himlen nio månader per år. Bara tre månader, under och precis efter regnen täcks trädet i vaxiga löv. Myten förtäljer att Gud straffade det bångstyriga baobabträdet genom att plantera det upp och ner, så att dess rötter, snarare än grenar, sträcker sig mot solens ljus. Ett närmast mytiskt fakta om baobabträden verkar dock vara sant. Det är ett av de mest långlivade träden i världen. Ett träd i Kenya hävdas vara åtminstone 2 500 år gammalt och fortfarande vid god vigör.

Fågelliv

Tarangires fåglar hittar man över hela parken. I träden längs floden ses, eller snarare hörs, orangebukiga parakiter leta föda i löverket. På de lägre grenarna sitter kungsfiskare med sina färggranna kusiner, biätarna, väntandes på att ett ouppmärksamt byte ska passera förbi. Strandpipare och snäppor stryker längs vågorna på strandkanten letandes efter insekter och små krabbor. I vattnet fångar skuggstork, sadelnäbbad stork, hägrar och ägretter flodens ciklider med blixtnabba utfall från långa böjda nackar. Träskmarkerna är fyllda av fågelliv, sällan skymtat men desto livskraftigare. Jacanor, styltlöpare och egyptiska gäss är några av arterna man finner.

Högre upp, i den tätare vegetationen glänser området sanna ädelstenar. Rödnäbbade amaranter, änkefåglar och

Mal med 18 cm vingspann, notera kompassens linjal.

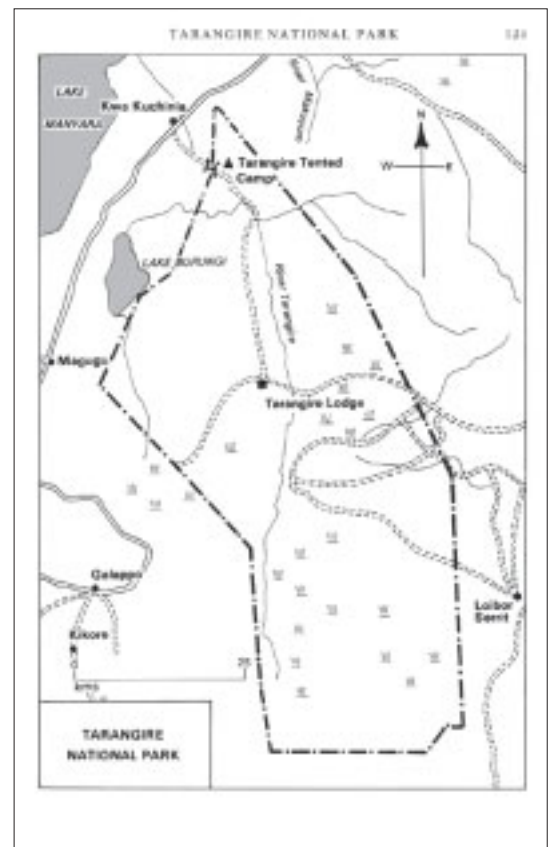
astrilder flaxar in och ut ur buskagen medan vävarfåglar bygger sina hängande bon i träden. Ute i det öppna gömmer sig stortrapp och vaktel för gycklarörnars, hökars, falkars och vråkars ständigt vakande ögon. Med sina 550 arter är fågellivet inget annat än fantastiskt.

Tarangires framtid

Explosiv befolkningstillväxt, klimatförändringar och regionala instabiliteter ger en mörk situation för många av Afrikas stora viltområden. Men vad finns i Tarangires framtid?

Många experter är ense om parkens främsta hotbild. Med sin placering i ett tätbefolkat jordbrukslandskap riskerar parken att bli isolerad. Jämför man regnperiodens migrationsmönster för större däggdjur under 60-talet och idag målas en deppig bild upp. För 40 år sedan kunde djuren obehindrat röra sig norrut till områden runt *Mto wa Mbu* och ibland så långt som Lake Natron, eller mot Arusha i nordost. Idag är rutterna avskurna av ett ökande antal bösättningar och jordbruk.

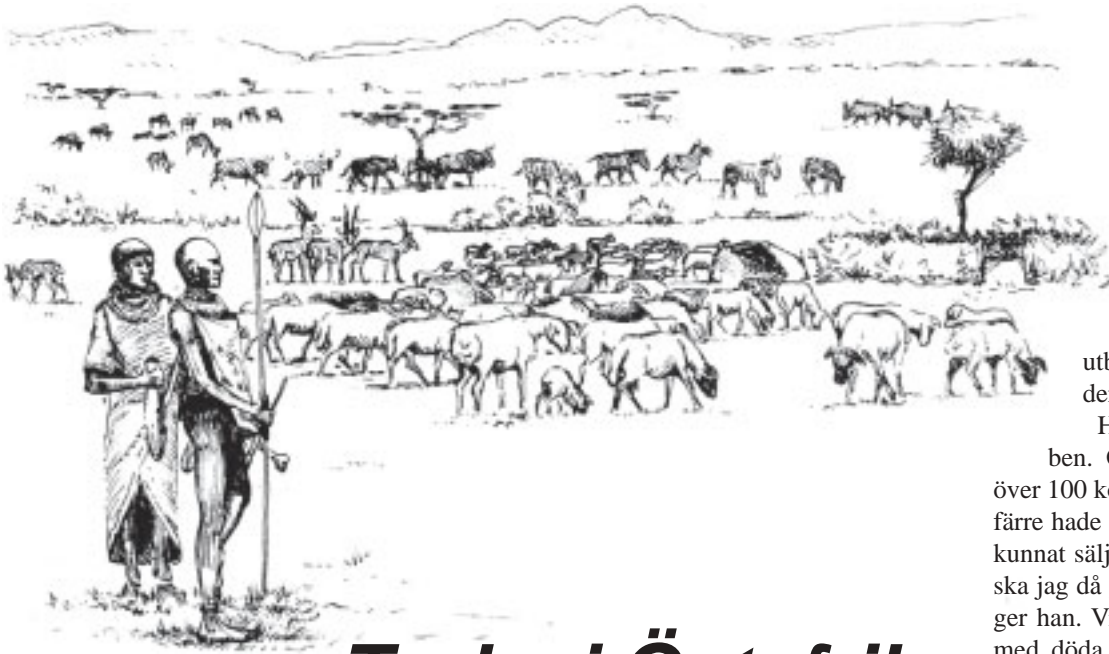
Trots att området är mer än 2 600 km² kan en isolering få ödesdigra konsekvenser för djurlivet i Tarangire. Hundratusentals, ja kanske miljoner år har evolutionerat fram en årscykel av vegetation och växtätare i Tarangire. Under torrperioden samlas djur i parken för föda och under regnperioden kan växtligheten återhämta sig. Med migrationsrutterna avskurna tvingas växtätarna stanna i parken hela året och utsätter då växtligheten för ett betande som inte är hållbart. Med mindre föda tillgängligt kommer många djur, framför allt elefanter, röra sig ut i jordbrukslandskapen där konflikter med människor är oundvikliga. Böndernas försök att skrämman elefanterna är en förklaring till Tarangires elefanter rykte som en aning stingliga.

Men vad finns det för lösning?

År 2000 köpte tanzaniska staten den 18 000 hektar stora "Lake Manyara Ranch" som ligger strategiskt placerad mellan Lake Manyara och Tarangire. Tanken är att öppna migrationskorridorerna mellan parkerna medan man på samma gång skapar ett område för en rad olika turistaktiviteter. Genom att minska mängd boskap i korridorerna och skydd mot tjuvskytte börjar djurlivet så sakteliga hitta sin väg tillbaka till de gamla regnperiodshabitaten. Än så länge ser ranchen ut att vara en lyckad satsning. Och kanske, kanske, är det imponerande Tarangire ekosystemets framtid säkrad.

Text o foto: **Johan Sundqvist**

Torka i Östafrika

Jag togs emot i deras hem. Är de nu en del av en kommande katastrofappell? Torkan tar ett grepp om norra Tanzania. Ett nytt slag mot liv och identitet. Nu nås jag av nyheten att Röda Korset ska undersöka vilka behov av matutdelning som kan finnas i norra Tanzania.

Mina tankar tar mig tillbaka till massajland i Tanzania. Jag står på en sten utslängd på röd jord tillsammans med en "morani". Vi står på stenen och blickar ut mot kor och getter. En vilsam stående ställning med massajerna herdepinne som stöd vid höften. Boskapen betar från några grästuvor runt oss. Bladen är snart slut. Framför Kilimanjaro topp vid horisonten skymtar vetefarmen. Solen är bestämd.

Han berättar att nu är det svårt att hitta vatten för boskapen. Vandringarna blir långa, men är nu ofta omöjliga. Byar, städer och farmer kapar möjligheterna att ta sig vidare. En vandring kan betyda en plötslig konflikt. De platser de förr kunde ta korna till är nu uppodlade av "waswahili". Deras samlingsord för de etniska bantugrupperna som inte är massaj. Moranis smyger in på natten för att hämta vattnet. Misstänksamheten växer mot jordbrukaren och mot massajerna hos jordbrukarna. Den vita snön på Kilimanjaro topp lyser svagare år efter år och skapar nu flodfåror av brinnande röd jord istället för porlande vatten.

Majsen sticker upp ur jorden. Planterad med en tanke om mat. Men för sent. Nu stannade växten. Hos jordbrukarna i närheten växer majsen högre. Vi kan inte odla, säger han. Vi måste lära oss men var ska jag lära mig. Vi kan bara ha boskap. Och de dör nu. Fälten bredvid lever över ytligt underliggande vatten. Lättare att odla. Massajerna som har boskap le-

ver i de områden där grundvattnet helst håller sig så långt borta ifrån. Svårast att odla och kräver mest odlingskunskap. De sloknande majsbladen blir ett minne för en svår framtid.

Men även de kunniga jordbrukarna får det svårare att odla i Tanzania. Regnet har tappat rytmen. Ibland vill det luras och slänger iväg en skur och frön sätts i jorden. Sen försvinner vätskan och solen bränner genom jorden och inget kommer. Ett nytt regn och man försöker igen. Våga vänta, gör det nu? Allt fler familjer som är beroende av sin egen odlade mat för föda väljer nu att plantera vid fler tillfällen för att säkra maten. Nästan garanterad i alla fall hälften av skörd. Precis att klara

maten. Inget överskott. Inga pengar. Ingen möjlighet till medicin. Ingen möjlighet till utbildning. De unga flyr till staden. Letar överlevnad.

Huden drar till om kornas revben. Gräs och vatten fördelade på över 100 kor. Nu hotas alla. Hade de varit färre hade vatten och gräs räckt. De hade kunnat säljas och föda upp nya. Men hur ska jag då gifta mig? Jag är mina kor, säger han. Vi massajer är vår boskap. Och med döda kor i torkans spår dör också identiteten av ett folk.

I nationalparken bredvid finns vatten. Där finns vilda djur. Men de 25 procent av Tanzanias yta som är nationalpark eller jaktmarker är inte för massajerna. Bara några utvalda massajbyar får finnas där. Lever i turisternas kameror. Den franska turisterna kommer med privatplan och egen kock. Han betalar sina 7 000 US dollar för att skjuta ett lejon och 8 500 US dollar för att skjuta en elefant. Världen trycker mot massajerna och de vet inte vart de ska ta vägen.

Vi kliver ner. Tar med oss korna för nattens sömn i "boman", en inhägnad, för natten. När solen gömmer sig vågar insekterna sjunga. Jag rullar min majsgröt i handen.

Varje torka täljer på ett liv. Överlevnad kanske idag. Men på marken hamnar för varje gång fler rester av ett folks identitet. Två val. Släppa sitt jag för försök med en annan överlevnad. Eller stanna och kämpa mot torkans tärande mot livet och jaget i hopp om en väg ut.

Fredrik Gladh

Kulturrese till Östafrika!

Upplev Östafrikas rika kulturliv, fantastiska djurvärld och fascinerande historia! Res med oss till Tanzania och Zanzibar 29 januari–17 februari 2012!

Resan börjar i Bagamoyo med både nutida kultur och historiska lämningar från slavhandeln. Därifrån reser vi till Dar es Salaam med sin unika mix av kultur, historia och religion. Därefter besöker vi Kilwa med sina byggnadsrester från 1000-talet. På safari åker vi till Selous, Tanzanias största och vildaste nationalpark. Vi avslutar resan på Zanzibar med musikfestivalen *Sauti za Busara* (www.busaramusic.org) och ett par dagar vid Indiska Oceanen.

Reseledare är Marianne Nilsson Wallin folkbildare och biståndsarbetare med 40-årig erfarenhet från regionen.

- I resekostnaden ingår alla resor till och från Tanzania samt resorna i landet. Logi i dubbelrum inklusive frukost. Två övernattningar inklusive helpension i Selous National Park.
- Priset blir max 31 000 kr (med reservation för större globala prisändringar).
- Vi tar emot maximalt 12 deltagare på denna exklusiva resa.
- Alla deltagare ansvarar själva för försäkringar och vaccinationer.

För information och anmälan kontakta: Marianne Nilsson Wallin marianne@kangakabisa.com 011-39 18 22, 073-648 49 32

Tidningskrönikan: Inga Kadhi domstolar

Denna krönika täcker augusti/september. Vi har inte fått fler summeringar av swahili-pressen, så kanske måste vi ändra upplägget i nästa Habari.

Rostam Aziz avgång är nu definitiv, men han deltar aktivt för CCM i fyllnadsvalet till Igunga, hans f.d. valkrets. Statssekreteraren Jairo i energiministeriet som tidigare entledigats återinsattes för att åter entledigas av Kikwete – nu kritiserar presidentens statssekreterare Luhanjo. Kikwetes beslut att staten inte skall inrätta muslimska domstolar trots CCM:s löfte 2005 orsakar kritikstorm från muslimska organisationer.

Elsituationen har förbättrats sedan IPTL:s gaskraftverk åter kommit igång. Slutligen lägger den stora färjeolyckan i Zanzibar med upp emot 3 000 döda sordin på stämningen.

F.d. premiärminister Malecela: Kasta ut korrumperade ledare ur CCM!

parlamentsledamöterna höjda löner och traktamenten. De flesta ledamöterna buade åt ledamoten Zitto Kabwe som motsatte sig höjning. (*Tanzania Daima*)

Dödsstraff krävs för langare

Ett antal parlamentsledamöter begär att regeringen inför stränga straff för alla som döms för olaglig droghandel. De gjorde uttalandet efter ett seminarium anordnat av Tanzania Anti Drug Commission där en video visade effekterna av droger bland ungdomen. (*Majira m fl*)

22 augusti 2011

Korrupta CCM-hajar ut

CCM:s tidigare premiärminister Malecela har uppmanat partiet att kasta ut alla centralt placerade medlemmar som anklagas för korruption. Han tog också tillfället i akt att göra klart att han inte är bland de som äger stora landområden i Mvomeroområdet i Morogoro. ”Jag äger inte den marken och jag har aldrig sett den.” (*Mwananchi*)

Arkitekter protesterar

En demonstration planeras som protest mot förslaget att riva den byggnad som f.n. rymmer appellationsdomstolen. I byggnaden, som ligger längs Sokoine Drive, fanns tidigare Forodhani Hotell och huset var kulturskyddat. Nu planeras rivning för att Kilimanjaro Hotell ska kunna expandera. (*Tanzania Daima, Majira*)

24 augusti 2011

Elfenbensmuggling stoppad

Polisen i Zanzibar har stoppat en last olaglig elfenben gömd i två containers som angavs innehålla fisk. (*Nipashe*)

25 augusti 2011

MPs konfronterar regeringen

Parlamentet antog igår enhälligt en motion om att bilda ett särskilt utskott för att undersöka hur det gått till när presidentkansliet friat och återinsatt statssekreterare David Jairo vid energidepartementet. Han är anklagad för tjänstefel sedan han samlat in pengar från ministeriets olika delar med avsikt att ”underlätta” att få ministeriets budget antagen. – Samtidigt återvände Jairo till sitt kontor bland ju-blande anställda som sköt hans bil framåt för att visa sin uppskattning för honom. (*Mwananchi m fl*)

1 augusti 2011

Omdiskuterat kraftverk startat

Invånarna i Dar har de senaste fem dagarna fått njuta av bättre tillgång på el tack vare ökad produktion vid Independent Power Tanzanias (IPTL) kraftverk i Tegeta. Anläggningen har gått med full kapacitet på 100 MW om dagen sedan tisdag i förra veckan sedan man fått tillräckligt med bränsle av regeringen. Enligt Tanzania Electric Supply Company (TANESCO) har landet haft ett underskott på 200 MW i huvudkraftledningen.

2 augusti 2011

Fyllnadsval efter Rostam Aziz

CCM:s centralkommitté godtar den korruptionsanklagade parlamentsledamoten Rostam Aziz avgång och lovar att göra allt för att återta platsen i det följande fyllnadsvalet. (*Mwananchi m fl*)

9 augusti 2011

Skandal i Dar undersöks

Parlamentet har beslutat undersöka den kontroversiella försäljningen av Dars transportföretag (UDA). Försäljningen orsakade en konflikt mellan lagstiftarna och stadens borgmästare. Talmannen Anne Makinda har gett ledamoten Zitto Kabwe mandat att utse en kommitté som

Dr Asha-Rose Migiro, med FN:s generalsekreterare Ban Ki-Moon i bakgrunden.

ska granska företaget och omständigheterna kring försäljningen. (*Nipashe m fl*)

10 augusti, 2011

Ny rapport från APRM

FN:s biträdande generalsekreterare Asha-Rose Migiro släpper idag en ny rapport sammanställd av African Peer Review Mechanism (APRM) om hur landet styrs. Rapporten följer en som publicerades 2009 med tillägg för ny statistik p.g.a. ett antal förändringar som skett därefter. Innan Dr Migiro kom till FN var hon utrikesminister och minister för internationellt samarbete. (*Majira*)

11 augusti 2011

Tanzania utmanas om styrning

Dr Migiro har uppmanat Tanzania att angripa det stora beroendet av bistånd. Hon sa att minskat biståndsberoende var viktigt om Afrikas länder, inklusive Tanzania, vill uppnå AU:s demokratiska och ekonomiska mål. (*Majira, Mtanzania*)

16 augusti 2011

Ledarskikt i markskandal

Chademas skuggminister för mark och bostäder Halima Mdee listade igår ett antal regeringsföreträdare som äger stora landområden, vilket gjort många tanzanier till deras hyresgäster. Hon nämnde förra presidenterna Mkafo och Mwinyi samt de tidigare ministrarna Sumaye och Malecela. (*Majira m fl*)

Regeringen stoppar djurexport

Regeringen meddelade igår att all export av vilda djur stoppas tills reglerna har setts över. Premiärminister Pinda tog beslutet sedan ett antal parlamentsledamöter från CCM och oppositionen fördömt korruptionen inom näringen. Bland exemplen finns en transport med Qatar Airlines fraktflyg från Kilimanjaro av levande vilda djur. (*Majira m fl*)

20 augusti 2011

MPs vill ha mer betalt

Samtidigt som regeringen ansåg det omöjligt att höja minimilönen för sina anställda med mer än 2 500 shilling begärde

Kilimanjaro öl från Tanzania Breweries, Nr 1 på listan av skattebetalare.

Kikwete upphäver Jairobeslut

Presidenten har upphävt ett tidigare beslut av statssekreterare Luhanjo genom att återigen suspendera statssekreterare Jairo. För två dagar sedan återinsatte Luhanjo Jairo efter att en undersökning friat honom från missbruk av allmänna medel. (Mwananchi m fl)

28 augusti 2011

Jairoskandal vänds mot Luhanjo

Analytiker har nu flyttat anklagelserna från energiministeriet till Kikwetwes statssekreterare Luhanjo. Han friade Jairo, men klandras nu för sitt sätt att leda presidentkansliet. (Mwananchi, Mtanzania)

29 augusti 2011

Libyska rebeller erkänns inte än

Utrikesminister Membe säger att Tanzania inte kommer att hasta med att erkänna de Libyska rebeller som har avsatt Muammar Gaddafi. (Mwananchi m fl)

Zanzibar sänker matpriser

Zanzibars revolutionsregering har sänkt matpriserna i ett försök att få kontroll över levnadsstandarden på öarna. Beslutet togs p.g.a. stigande priser. (Nipashe)

30 augusti 2011

Ambassad hissar rebellflagg

Libyska ambassaden i Dar es Salaam har orsakat en diplomatisk kris genom att hissa en flagga som representerar Libyens nya ledning. (Mtanzania)

31 augusti 2011

Alkohol ger mer än guld

Pressen ökar på regeringen att se över skatterna på gruvdrift sedan det visat sig att de flesta gruvföretagen inklusive det jättelika guldbolaget Barrick Tanzania inte är med på topp-15-listan över stora skattebetalare. Istället är det företaget Tanzania Breweries som toppar listan. Det ska ha chockat premiärministern. (Raia Mwema)

Inga muslimska domstolar

President Kikwete har slutgiltigt meddelat att hans regering har övergett en plan på att inrätta en speciell islamisk domstol (Kadhi). Det finns inte heller några planer på återlämna kyrkor och religiösa skolor som nationaliserades ef-

sid 12—Habari 4/2011

ter Arushadeklarationen på 1960-talet. Muslimerna får inrätta domstolar själva, men de kommer att begränsas till religiösa frågor, familje- och arvsdispyter. (Habari Leo m fl)

2 sept 2011

Muslimerna hotar demonstrera

President Kikwete är nu konflikt med Tanzanias muslimska organisationer sedan han meddelat att regeringen inte planerar införa Kadhi-domstolar. (Tanzania Daima m fl)

Msuya spår slutet för korrupta

Tidigare premiärministern Msuya förutspår slutet för korrupta medlemmar i CCM. Vid en examensceremoni på en sekundärskola i Kilimanjaregionen tryckte han på att korruptionen kommer att minska p.g.a. allmänhetens stöd och att antalet utbildade statstjänstemän ökar. (Tanzania Daima)

3 sept 2011

Intagen avslöjad med mobil

En tidigare direktör för Bank of Tanzania, Liyumba, som sitter inne på två år för att ha försringrat 221 miljarder, har ertappats med en mobil i fängelset i strid med reglerna. Fängelsepersonalen tvingades undersöka saken sedan en högt uppsatt ledare klagat på att han blivit uppringd av Liyumba som bett att få hjälp ut ur fängelset. (Majira, Mwananchi)

5 sept 2011

Ledare kommer att få stryk

Premiärminister Pinda varnar för att om inget görs för att höja levnadsstandarden kommer folk att klå upp sina ledare. "Vårt folk lever i yttersta fattigdom. T.o.m. statistiken som säger att folk lever på en dollar om dagen är falsk. Jag tror det är mindre än så", varnade Pinda och la till att dåligt ledarskap är orsak till de flesta av världens konflikter. (Tanzania Daima)

6 sept 2011

Kikwete lovar åtal för korrupta

President Kikwete lovade igår att anmäla till åtal alla korrupta inom byggnadsindustrin eftersom korruptionen bromsar landets utveckling. "Nu finns korruptionen överallt. Längs vägarna kräver trafikpolisen mutor, chefer i statsförvaltningen begär mutor och entreprenörerna betalar mutor för att vinna anbudet," sa Kikwete. (Mwananchi m fl)

President Kikwete till muslimerna: Inget statligt stöd för Kadhi-domstolar!

Infrastrukturminister Magufuli till Tanroads: Fimpa inköpsavdelningen!

Tanroads inköp korrupta

Infrastrukturminister Magufuli har beordrat att inköpsavdelningen vid Tanzanias vägverk (Tanroads) ska upplösas och nybildas eftersom de flesta vid avdelningen beskylls för att vara inblandade i omfattande korruption. (Nipashe)

7 sept 2011

Kikwete fick pengar från USA?

Kikwetes privatliv innan han blev president har börjat bli offentligt. Det påstås att han tagit emot en million US dollar, kostnader för hans privata konferens på Kilimanjaro-Kempinski Hotel i Dar es Salaam. Enligt Wikileaks som citerar dåvarande USA-ambassadören Retzer hade en hög hotelltjänsteman berättat att Kikwete också erbjöds en million US dollar till sin kampanj i 2005 års presidentval. (MwanaHalisi)

9 sept 2011

Bankpapper bevis mot Kagoda

Dokument från Cooperative and Rural Development Bank (CRDB) sägs styrka vilka som står bakom det kontroversiella Kagoda Agriculture. Kagoda är anklagat för att på falska grunder ha lagt rabarber på 40 miljarder shilling från Bank of Tanzanias EPA konto år 2005. Medan affärsmannen Yusuph Manji har redogjort för sin inblandning, sägs hans kompanjon Rostam Aziz planera att dölja sin genom att stödja CCM i Igungas fyllnadsval. (Kulikoni)

Regeringen tillåter privat el

Regeringen planerar att tillåta att privata företag producerar och distribuerar elektricitet. Det avslöjade finansminister Mkulo i Arusha efter att vicepresident Bilal öppnat 20:e mötet för afrikanska ledare. (Tanzania Daima)

10 sept 2011

BAE betalar Tanzania

Den brittiska vapentillverkaren BAE Systems har äntligen meddelat att de kom-

mer att effektuera betalning av fastlagt belopp till Tanzania. Överenskommelsen skedde för 18 månader sedan med engelska Serious Fraud Office (SFO). Bolaget anklagas av brittiska MPs för att dra fötterna efter sig. (*Mtanzania*)

Brott mot mänskliga rättigheter

Topptjänstemän från regeringen kommer att utfrågas av FN:s människorättskommitté. En kritisk punkt på dagordningen är yttrandefrihet och rätten att ta del av information. Regeringstjänstemännen kommer att få frågor om medialagarna och yttrandefriheten, särskilt om Newspapers Act från 1976, Intelligence Act från 1970 och Penal Code från 1945. (*Majira*)

11 sept 2011

Färja sjunker – 100-tals döda

Hundratals människor har omkommit sedan färjan mellan Unguja och Pemba sjönk flera kilometer från destinationen på Pemba. Räddningsfartyg, helikoptrar och dykare nådde platsen några timmar senare och cirka 600 kunde räddas. De flesta överlevande drev iland på skumgummimadrasser. Cirka 190 döda bärgades. (*Mwananchi m fl*)

Libysk ledning godkänns inte

Utrikesminister Membe betonar att Tanzania har beslutat att inte erkänna den nya libyska regeringen eftersom man tror att det begicks brott mot internationella lagar när Muammar Gaddafi avsattes. (*Mwananchi*)

Mkapa sparkar mot oppositionen

Tidigare presidenten Mkapa har dragit igång CCM:s kampanj i fyllnadsvalet i Igunga. Han angrep oppositionen för att lura allmänheten när de påstår att CCM inte har åstadkommit något sedan självständigheten. CCM är det bästa partiet och dess kandidat Dr Kafumu är det bästa valet, hävdade Mkapa och utmanade oppositionen att plocka fram alternativ till politiken istället för förolämpningar. Rostam Aziz var också där. (*Mwananchi m fl*)

12 sept 2011

Kikwete hos katastrofdrabbade

Medan nationen sörjer de mer än 200 döda i färjeolyckan vid Nungwi i Zanzibar, besökte president Kikwete öarna och talade med offrens familjer. (*Mwananchi m fl*)

Utrikesminister Membe avvaktande till libyska rebellregeringen.

Muslimerna lovar demonstrera

Tanzanias imamer kommer att ordna landsomfattande demonstrationer mot regeringen i frågan om Kadhi-domstolar (sådana utlovades år 2005 i CCM:s valmanifest). Man hävdar att det strider mot det muslimska samhällets rättigheter att inte inrätta dessa domstolar vilket lär ha gjorts i flera andra länder som Kenya, Zanzibar, Uganda, Etiopien och Sydafrika. (*Tanzania Daima*)

Ansvar utkrävs för katastrofen

Chademas ledare Slaa och Kabwe har uppmanat regeringen att agera kraftfullt mot de som varit försumliga med följd att färjan Spice Islander sjönk. (*Mwananchi*)

14 sept 2011

Wikileaks: Kikwete svag

Wikileaks har åter visat upp president Kikwete som en svag ledare. Den här gången citerar telegrammen förra USA-ambassadören Retzer som säger att Kikwete uppskjutit en överenskommen militär utbildning då chefen för försvarsmakten General Waitara motsatte sig planen. Kikwete hade gått med på att etablera en Africa Contingency Operations Training Assistance (ACOTA) training centre, men när Waitara motsatte sig det valde presidenten att vänta ut hans pensionering innan planen genomfördes. (*MwanaHalisi*)

16 sept 2011

RC- utnämningar kritiserar

Det är blandade reaktioner på presidentens utnämningar av Regional Commissioners (RCs). Förra chefen för Bank of Tanzania, Edwin Mtei, sa att han inte tror att de nya kommer att göra ett bättre jobb än de som pensionerats eller omplacerats. ”De nya är av samma skrot och korn som de gamla”, sa Mtei. (*Mwananchi*)

Störande fakta avslöjas

Spice Islander I som kapsejsade i Indiska oceanen byggdes 1967, men efter en svår färjeolycka i Grekland stoppades äldre fartyg bl.a. detta. Hon såldes sedan till affärsmän från Zanzibar. Pembabor som intervjuats säger att det finns ytterligare två färjor som är flytande likkistor p.g.a. sitt skick och vanan att ta överlast. (*Kulikoni*)

17 sept 2011

Kaptenen och två till inför rätta

Kaptenen på den kapsejsade Spice Islander I och två andra befäl har stämts inför rätta och åtalats för kriminell försummelse som lett till att 203 personer omkommit. (*Nipashe m fl*)

18 sept 2011

Alla måste bekämpa korruption

Dr Hoseah, chef för antikorrupsionsbyrån PCCB uppmanade i ett tal på den sekundärskola där han själv gått alla att delta i kampen mot korruptionen. Om alla deltar kommer korruptionen angripas underifrån. (*Tanzania Daima*)

CCM avslöjades med röstkort

Allteftersom fyllnadsvalet i Igunga närmar sig har de politiska partierna visat upp olika metoder att vinna valet. En CCM administratör blev misshandlad och ”arresterad” av Chademasympatisörer för att ha registrerat röstande och samlat in deras röstkort. (*Mwananchi m fl*)

21 sept 2011

Polisen bistår brottslingar

Premiärminister Pinda varnar polisbefäl som tar emot mutor för att ledsaga affärsmän när de exporterar socker till grannländerna – mot regeringens förbud. Han sa att polisen i Mara-regionen måste stoppa detta, annars tvingas regeringen beordra försvarsmakten att ingripa. (*Majira, Mtanzania*)

Energiområdet leder till revolt

Tidigare premiärministern Msuya varnar regeringen mot alltför låga investeringar i energisektorn vilket kan leda till låg levnadsstandard och senare våldsbrott. Regeringen borde planera en kraftig ökning av energiproduktionen. (*Mwananchi*)

Chadema leder i Igunga

Oppositionspartiet Chadema leder i fyllnadsvalet i Igunga enligt flera opinionsundersökningar. Men i landsbygdsdistrikten säger 6 av 10 intervjuade att de kommer att rösta på CCM eftersom ”de vuxit upp med partiet”. (*MwanaHalisi*)

29 sept 2011

Svag informationsfrihet

Media Council of Tanzania anklagade regeringen för att inte garantera fri tillgång till information vid en offentlig debatt när Freedom of Information Day firades i Dar. (*Nipashe, Tanzania Daima*)

Alla kampanjar per flyg

Bruket av helikoptrar i valkampanjer har intensifierats under fyllnadsvalet i Igunga. Chadema, CCM och CUF hade egna choppers. Hundratals Igungabor bevittnade när CCMs gick ner på Saba Saba fältet. Där lovade infrastrukturminister Magufuli att avsätta mera medel till vägbyggen i Igunga. (*Mwananchi m fl*)

F.d. president Mkapa engagerad för CCM i fyllnadsvalet i Igunga.

A Field Guide to the Seashores of Eastern Africa

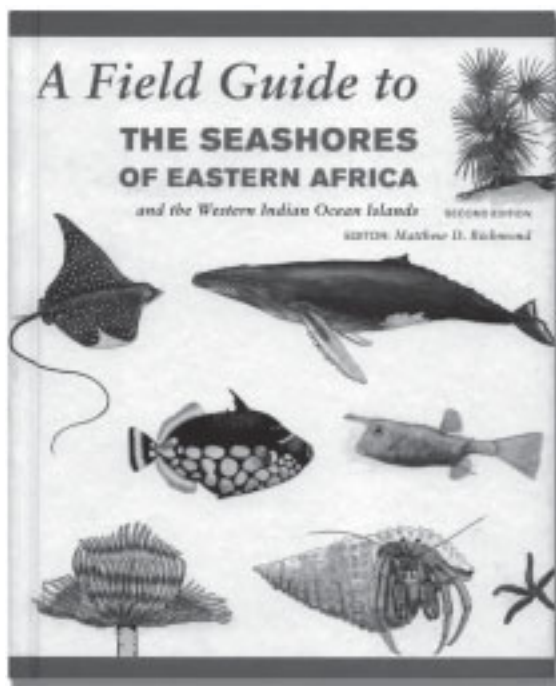
Det här är en mycket ambitiös guide på 460 sidor, dvs inte så lämplig att ha med sig i fält men en auktoritativ källa till mycket kunskap.

Över 100 sidor upptas av en omfattande och bred introduktion samt ett fylligt Appendix med bl.a. regionala organisationer, skyddade områden och litteraturförteckning.

Det finns kartor och sjökort, redovisning av strömmar och passadvindar och ett kapitel om El Nino etcetera.

Man får lära sig mycket om kustområdena; geologi, geografi, växt och djurvärld, olika strandtyper, människor och deras näringar.

Det är fascinerande att läsa om hur mycket människorna får ut av havet och stränderna, allt ifrån traditionell salt- och kalkutvinning, kokosnötpalmens många användningsområden, mangrovepålar (som var en mycket stor exportartikel till

arabvärlden), sjögräsodling, fiske, och till insamlande av snäckskal att säljas till turister.

Ett mycket viktigt kapitel för den som inte är uppvuxen här handlar om de giftiga fiskar och andra varelser som finns och hur man behandlar eventuella bett och sting.

Huvuddelen av boken utgörs naturligtvis av systematiskt beskrivning av växter, koraller, skaldjur, snäckor, kräftdjur, fiskar, ormar, fåglar och däggdjur m.m. i en överväldigande artrikedom. Varje uppslag med text till vänster och på höger sidan högklassiga teckningar i färg. För mycket finns även lokala namn på flera språk angivna.

Det är synd att denna guldgruva är ganska okänd och dåligt marknadsförd, rekommenderas varmt för den vetgirige!

Lars Asker

A Field Guide to the Seashores of Eastern Africa and the Western Indian Ocean Islands. 2nd Ed.

Editor: Matthew D. Richmond
SIDA and University of Dar es Salaam
2002
ISBN 91-586-8783-1

Deckare med Tanzaniaglimt

Som i 38 tidigare deckare av författaren är den osannolike hjälten en lagom flegmatisk antikhandlare i Gamla Stan som lever ensam med sin siameskatt, men har en tjuvig särbo som arbetar på Säpo. Denne Johan Kristian Homan är också en veritabel kultursnobb som inte missar något tillfälle att briljera med specialkunskaper i konsthistoria eller gnälla över förfulande och fördummande nymodigheter i dagens värld. Dessa tråkiga vanor vägs dock upp av hans nyfikenhet och oräddhet (eller dumdristighet), egenskaper som ofta får honom att bli intrasslad i skumma och våldliga äventyr.

Homan har alltid längtat till Afrika och i inledningen av den här historien blir han plötsligt erbjuden en exklusiv safari som delbetalning för en gustaviansk byrå och han tackar genast ja. Föga förvånande visar det sig att det blivande resesällskapet består av ett gäng rika men rätt otrev-

liga personer varav några egentligen är väldigt osams med varandra. Men innan de kommer iväg på resan blir Homan genom en granne indragen i en annan märklig historia som slutar med att han själv blir misstänkt för mordförsök och stöld. Märkligt nog får han ändå resa iväg och än märkligare blir det när grannhistorien visar sig hänga ihop med de olagliga vapen- och diamantaffärer som han under resan förstår att någon eller några i safarigänget håller på med. Det här är absolut ingen våldsam deckare, men tre mord på klart osympatiska typer och en trist kärlekshistoria lyckas författaren i alla fall klämma in i historien.

Tanzaniavistelsen får inte särskilt stor plats – den utspelar sig på 50 av de 371 sidorna och uteslutande i Lake Manyaras och Serengetis nationalparker. Författaren flätar kunnigt in en del uppgifter om landets utveckling i ett föredrag som resenärerna lyssnar på, men för övrigt får vi här endast bilder av det fantastiska landskapet, det färgrika exotiska folkvimlet och

de många vilda djuren, sedda av turisten genom bilrutorna.

Alltså inget att rekommendera för den som vill veta mer om eller känna igen sig i Tanzania. Däremot en lättläst och ganska spännande bok för den som vill ha några timmars underhållning.

Pia Eresund

Brobyggarna *Det stora århundradet*

Brobyggarna är första delen i Jan Guillous utlovade släktkrönika. Brobyggarna handlar om tre tidigt faderlösa bröder från ett västnorskt fiskeläge i slutet av 1800-talet. Brödernas tekniska begåvning upptäckts av välgörare i Bergen. De får skolning som kröns med det tidiga nittonhundratalets främsta ingenjörsutbildning i Dresden.

Som tack skall de förverkliga drömmen om en järnväg över Hardangervidda mellan Bergen och Kristiania som Oslo då hette. Men det blev det bara den äldste brodern Lauritz som återvände och i flera år byggde broar uppe i fjällvärlden i kamp med långa vintrar, snöstormar och logistikproblem.

En av bröderna försvinner ur handlingen till London.

Oscar flyr i skam efter att ha blivit sol och vårad till Tyska Östafrika. Där bygger han broar på centraljärnvägen mellan Dar es Salaam och Kigoma. För att minska viltolyckorna huggs en bred gata upp på var sida järnvägen. Oscar upptäcker att en hel del av de träd som fälls är mahognyträd. Han skaffar sig extrainkomster genom att frakta mahognytimmer till Dar på de tomma järnvägsvagnarna i tågen med byggnadsmaterial och förnödenheter för järnvägsbygget. Han ingår i kompanjonskap med en indisk affärsman från Zanzibar från Karimjee & Jiwanje för att sköta affärerna.

Genom Oscars 60 % av aktierna blir företaget "tyskt" vilket är viktigt och nödvändigt för ett indiskt företag från det

brittiska Zanzibar skall kunna verka i Tyska Östafrika. Dessutom får man järnvägsbolagets välsignelse genom att ge det 10 % av aktierna.

Oscar har vid det här laget uppnått hjältestatus genom det framgångsrika järnvägsbygget, avvärjning av ett anfall av fientliga afrikaner och bekämpandet av människoätande lejon.

I tjänsten ingår också att jaga för att försörja arbetsstyrkan med kött. Han lär sig snabbt av en mycket skicklig spårare som blir hans vän och förtroende. Han får ytterligare stora extrainkomster från elfenbensförsäljning.

Han får så småningom kontakt med sin bror Lauritz i Norge och hjälper honom oväntat att köpa ett ingenjörsföretag. Det ger i sin tur gör det möjligt för Lauritz att gifta sig med sin sedan studietiden i Dresden älskade Ingeborg men vars far Baron von Freital, hårdnackat vägrat dottern att gifta sig med en fattig plebej.

Oscar avvecklar sina affärer och köper båtbiljett till Europa när plötsligt 1:a världskriget bryter ut av orsaker som man inte kunde drömma om. Men det hela skulle helt säkert snabbt vara slut med Tyskland som självklar segermakt.

Som vi vet så blev det inte så. Oscar blev indragen i kriget, till en början med framgång i södra Kenya och det lyckade avslaget av det engelska invasionsföretaget i Tanga. Hans stora hus vid hamnen i Dar bombades och hans kock, swahililärare och förtrogen blir tillsammans med hela familjen innebrända. Oscar har också skaffat sig en afrikansk familj som blir dödade av belgiska invasionsstyrkor i väst.

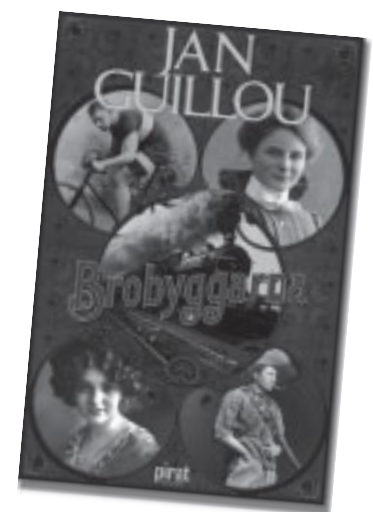
Den lilla tyska isolerade styrkan övergår till "gerillakrig" för att binda upp så stora styrkor som möjligt för engelsmännen. Från att ha vägrat stri-

da utan enbart ägnat sig åt ingenjörssarbete och jakt blir Oscar en hatiskt prickskytt och spanare i von Lettows styrkor under den långa vandringen i södra nuvarande Tanzania och Moçambique för att slutligen sträcka vapen några dagar efter krigets officiella slut i nuvarande Zambia. Många av de järnvägsbroar han lett bygget av har han tvingats spränga som ytterligare salt i såren.

Jan har läst in sig bra på Tyska Östafrika och lånat friskt. Oscar hinner inte mer än börja vid järnvägen innan han kastas in i bekämpandet av människoätande lejon, väl likt Pattersons klassiska "The Man-eaters of Tsavo" Det enda jag inte kände igen från samtida böcker var kärleksäventyren i ett Shangrilalikhade samhälle gömt i ett stort träskområde. Författare som skrivit om järnvägsbygget i Norge tackar Jan men källorna till afrikadelen (cirka en tredjedel av boken) förbigås med tystnad.

Jag är inte van att läsa Jan Guillou och slås av det höga tempot. Bröderna blir nästan någon sorts övermänniskor, otroligt skickliga, lär sig fort och klarar det mesta på ett mirakulöst sätt. Jag tycker nog att det blir i mesta laget av det mesta på de 600 händelserika sidorna. Men det är rolig läsning och jag uppskattar de tekniska utförliga beskrivningarna.

Lars Asker

Jan Guillou
Brobyggarna. Det stora århundradet.
Piratförlaget Stockholm 2011
ISBN 978-91-642-0319-9

Flyg till Afrika?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

📍Kunskap 📍Erfarenhet 📍Specialpriser (Raptim)

Safari? Anlita Tour Africa, www.tourafrica.se/
(Tour Africa är en del av Tranås Resebyrå)

Välkommen!

Tel: 0140 - 375 010
e-post: africa@tranas-resebyra.se
Hemsida: www.tranas-resebyra.se

Tranås resebyrå - trygghet och kvalitet sedan 1979

Bokmässan i Göteborg 2011

Trots att årets bokmessa inte hade något afrikanskt tema fanns det mycket att se och göra för den afrikaintresserade. Jag besökte mässan i sällskap med Marianne Nilsson-Wallin och Gunilla Moshi, båda välkända i bistånds- och tanzaniavärlden.

Mässan bjöd som vanligt på ett myller av människor och spännande föredrag från många olika scener förutom alla föreläsningssalar med dyra inträden. Internationella Torget bjöd på ett rikt program, Svenska Kyrkan hade en egen scen "Se människan" med internationella inslag och på Debattscenen sattes ett nytt program om etiopiensvenskarna in. Ett upprop för Dawit Isaak pågick under hela mässan och hans texter spreds genom boken "Hopp" som delades ut gratis.

Miral Al-Tahawi från Egypten samtalade med Anita Theorell om "Gömslet" utgiven av Bokförlaget Tranan. Författaren undervisar i arabiska vid ett amerikanskt universitet men har själv sin bakgrund och sina erfarenheter i det egyptiska beduinsamhället hon skildrar. Boken tillägnar hon "till min kropp; en tältpinne korsfäst i vildmarken". Genom flickan Fatimas lär vi känna kvinnornas villkor med avskildhet, sträng kontroll och komplicerade relationer. Fatima är prinsessa och sin fars ögonsten men vad hjälper det henne i ett samhälle där äldre kvinnor har stor makt och befäster kvinnornas lägre värde. Fatimas räddning är hennes fantasi, hennes drömmar om en annan tillvaro.

Salim Bachi berättade om "Döda dem alla" också utgiven av Bokförlaget Tranan i ett samtal med Folke Tersman. Författaren är uppvuxen i Algeriet men sedan nittiotalet bosatt i Paris. I sina böcker utforskar han Islams olika skepnader, den tidiga Islam som stod för demokrati och jämlikhet i motsats till dagens politiska Islam. I "Döda dem alla" följer han Piloten under hans sista dygn före attacken mot World Trade Center. Han är en ung frustrerad man som känner ambivalens mot det västerländska samhälle han beundrat men som bemött honom med förakt. Slumpen gör honom till

terrorist. Författarens avsikt är att dekonstruera myten, att förklara hur en terrorist tänker utifrån en offermyt, känslan av att vara förtryckt, att leva med en historia som aldrig bearbetats. Berättelsen är skriven ur ett inifrånperspektiv, utan vare sig spekulering och sensation. Den är stark och berörande och har väckt stor debatt i hemlandet – vid bokmässan i Alger 2008 bannlystes boken.

Tidningen *OmVärlden* bidrog till biståndsdebatten genom boken "Bistånd är politik" med många intressanta inlägg av välkända debattörer med olika ståndpunkter. På mässan debatterade Fredrik Segerfeldt från Timbro med Mia Gröndahl, bosatt i Mellanöstern och Lennart Wohlgenuth och det blev en livlig diskussion om politik och innebörden i begreppet "demokrati".

OmVärlden arrangerade också ett samtal med Jesper Bengtsson om "Den nya fattigdomen" som skär rakt genom länder. Den ekonomiska tillväxten i f.d. fattiga länder som Nigeria och Malawi

lämnar kvar stora grupper samtidigt som fattigdomen ökar i rika länder som USA. Idag är det inte pengar som behövs utan en förbättrad infrastruktur, skatte- och pensionssystem etcetera. David Isaksson har rest runt till femtio länder och frågat om "lycka".

Eva Evers Rosander är socialantropolog och har studerat kvinnor i Senegal, en religiöst definierad sekulär stat där brödraskapen får större och större makt. De ses som mellanhänder mellan folket och gud. Hälften av alla giftermål är polygama och kvinnorna måste arbeta hårt och samtidigt uppföra sig "dygdigt" – detta är "Nyckeln till Paradiset". Genom att arbeta som handelskvinnor hemma och på Teneriffa kan kvinnorna både tjäna pengar och få status och prestige.

Megamanus är ett litet svenskt förlag som gett ut två böcker av författaren Bene Batako från Togo: "Aicha" och "Korsade vägar". Författaren lever i Sverige och skriver på franska utifrån sina egna livserfarenheter. Han deltog också i bokmässan och berättade om sitt författarskap.

Den trebenta pallen – Afrikanska utmaningar och Europas ansvar – av Pär Granstedt och Joe Frans. Författarna tar bland annat upp frågan om vilken roll Europa och den övriga rika världen skall spela i Afrika. Historiskt har Europa varit en stor del av Afrikas problem – hur kan vi bättre bli en del av lösningen på Afrikas egna villkor? Boken ges ut av Humanus Utbildning AB.

Årets tema var tyska språket och litteraturen men även där fanns Afrika representerat genom det österrikiska förlaget Adinkra som ställde ut med författaren *Patrick K Addai*. Han visade sina rikt illustrerade sagor och myter från Ghana och en nyutgiven CD till Nelson Mandelas födelsedag.

Jag kom hem fullastad med böcker, broschyrer och idéer att bearbeta till det är dags för nästa bokmessa igen – jag rekommenderar varmt ett besök!

Karin Sohlgren

The Malawi connection with Zanzibar

From a discussion on the web about connections between Malawi and Zanzibar, background to the revolution in Zanzibar and the background of several politicians in Zanzibar is this input from Professor Abdulaziz Y. Lodhi .

I think the Malawi connection is Zanzibar is the disputed “zanzibariness” of *Sheikh Abeid Aman Karume*, the first President of Zanzibar (1964-1972) and father of Dr. Aman Abeid Aman Karume (the 6th President of Zanzibar, 2000–2010).

The Sheikh (also called ‘Fadha Karume’ by some) is believed by many to have been born in Malawi of Malawian Muslim parents who immigrated to Zanzibar. He grew up in Zanzibar but had many relatives in Malawi. He did not have an original Birth Certificate in Zanzibar

but acquired an Affidavite in the late 1950s with the help of Sheikh Himid Mbaye, a Notary Public of Comorian origin (who I think was a French subject). The Karume family also had close ties with Dr. Kamuzu Banda’s family and also the Sepetu family.

The family name Karume is from the old Nyasaland from among the speakers of Chichewa (in Malawi, also called Chinyanja in Zambia). In Swahili, this language Chichewa/Chinyanja was called ‘Kinyasa’ and its speakers were referred to as ‘Wanyasa’. Sheikh Karume was also referred to as ‘Mnyasa’ by some people in Zanzibar before the Revolution. The Muslim Malawians are mostly of Yao origin, and often bilingual in Kiyao and Kiswahili. (The Muslims in Malawi form about 20 % of the population but are not proportionally represented in government etc.)

The terms ‘nyasa’, nyanja and ‘nyanza’ all mean ‘lake’ or ‘sea’ in many Bantu languages of eastern and central Africa. The personal name ‘Karume’ is an amplified form of the root ‘rume/lume’ (male, masculine person, man) meaning ‘strong man’, ‘he-man’, ‘brave man’, heavily-built man’, ‘hero’ etc. (Compare with Swahili mume = husband, mwanamume = male/man, dume/ndume = masculine,

uume = penis, etc). In some contexts in some languages the prefix ka- can have derogative connotations, such as in Swahili ‘Kaburu’ (Boer, Afrikaner, South African White racist; ukaburu = Apartheid racism, etc) from Zulu (ka + buru = the hated/ugly/cruel/savage/dirty Boer).

After a few years of primary school at Shimoni in Zanzibar, Aman Karume and his younger brother Ali went to school in Malawi staying with Dr. K. Banda. (My friend Christopher ‘Stoff’ Banda of Uppsala, now

back in Malawi, was their schoolmate and gave me all this info.) They then came back to Zanzibar with Issak Sepetu and joined Saint Joseph’s Convent in Kijiweni (Stone Stown). Issak Sepetu lived with the Karumes and both Aman and Issak finished Form 4 end of 1963, as I did, and we used to meet some-times after football in the late afternoon at the ‘Jobless Corner’ at Wailesi.

Issak Sepetu was ‘adopted’ by the Karume, got a scholarship to study in GDR, and later became Tanzanian Ambassador etc while his parents remained in Malawi all their life. He attended their funerals in Malawi. I’m told Issak Sepetu, who was born in Malawi and came to Zanzibar as a Malawi citizen, was never naturalized as a Zanzibar citizen, and therefore he cannot be a Tanzania citizen, but he was a Tanzanian Ambassador anyway!

Several others like him, ‘Field Marshal’ *John Okello* being the best example of

those “revolutionaries” and other leaders or politicians in Zanzibar who were not Zanzibaris, rose to high ruling positions in Zanzibar after the Revolution. Okello did not even speak proper Swahili! This should be compared with the overthrown Sultan Jamshid who was a 5th generation born Zanzibari, or I who am a 7th generation born Zanzibari. Issak Sepetu tried also to be nominated for the presidential election in Zanzibar, but the Zanzibar leadership opposed him on grounds of not being a ‘Mzanzibari halisi’ (genuine Zanzibari).

To date, little is known or written & published about this Zanzibar-Malawi connection. More is known about *Susi* and *Chuma*, the great East African travelers and linguists who accompanied Dr. David Livingstone (the inventor and advocate of the sinister ideology of Colonization,

Christianity and Commerce) from the Indian Ocean across Africa to the Atlantic and brought his remains back to Zanzibar. They guided and protected him, fed him and took good care of him etc. *Susi* and *Chuma* were not Swahilis, nor Zanzibaris – they were born Malawians! More about them next time. The Honourable Judge Augustine Ramadhani of Zanzibar has written about

them and I have his permission to forward his article to you, which I shall do soon.

Maalim Abdulaziz Lodhi

Abdulaziz Y. Lodhi (PhD), Professor Swahili (with Bantu Linguistics & East African Area Studies)
Dept. of Linguistics & Philology
Uppsala University, Box 635
SE-751 26 Uppsala, Sweden

Nordiska Tanzaniavänner möttes igen

Habaris läsare vet kanske att det från och med 1970-talet under en lång tid existerade ett nordiskt biståndsprojekt för lantbruksutveckling i Uyole utanför staden Mbeya i sydvästra Tanzania, ungefär 800 km från Dar es Salaam. Projektet styrdes av en Nordisk styrelse i samråd med tanzanianska lantbruks- och andra myndigheter. Kostnaderna fördelades mellan de nordiska länderna enligt ländernas ekonomiska bärkraft. Projektets operativa ledning var delegerad till Finlands biståndsmyndighet Finnida.

Till projektet hörde ett massivt personalbistånd som till största del bestod av experter rekryterade i de nordiska länderna även om projektet också hade anställda från några andra länder. Tanzania bidrog förstås med egen personal på olika nivåer. Norden bidrog också med materiellt bistånd.

Vid mitten av 1970-talet arbetade ett fyrtiotal nordbor med olika uppgifter inom utbildning, forskning och praktisk lantbruksdrift av farmen som hörde till samma helhet. En del arbetade på de forskningsstationer som lydde under projektet.

Rätt många av de nordiska anställda hade tidigare erfarenhet av biståndsarbete i utvecklingsländer, men det stora flertalet saknade personlig erfarenhet av hur det är att jobba i ett sådant land. Många av de anställda hade familjer och barn. En engelskspråkig Secondary School var inrättad för de äldre barnen ute på projektets område, medan de yngre gick i skola inne i Mbeya där det fanns en Kindergarden and Nursery School.

Det säger sig självt att livet i Mbeya för alla var en alldeles enastående upplevelse. Det positiva bestod i att uppleva de lokala människorna och en alldeles främmande kultur, den vackra naturen och den nya växt- och djurvärlden. Nya erfarenheter samlades både av tanzanianska kollegor och av nordborna från olika länder. De anställda fick genom sitt arbete kontakt med tanzanianska counterparter och medföljande familjemedlemmar hade god kontakt med någon lokalt anställd houseboy eller shambaboy. En del av de nordiska anställda skaffade sig användbara kunskaper i swahili även om det dominerande arbetsspråket var engelska.

Stark gemenskap byggdes

Livet i ett u-land är förstås inte alltid en dans på rosor. Häftiga sjukdomsanfall förekom rätt ofta bland den nordiska personalen och deras familjer. Varubristen i landet kunde ibland vara ett problem i det dagliga livet. Förbudet att använda bil på

sid 18—Habari 4/2011

Uyolevännerna vid Notvikstornet ingående i Bomarsunds fästning som förstördes i Krimkriget av Engelska och Franska styrkor. Foto: Kolbjörn Renaas

söndagar begränsade möjligheterna till stimulerande rekreation under fritiden. Man förstår lätt att sådana förhållanden skapade en speciell närhet och vänskap bland de nordiska anställda. Man befann sig så att säga i samma båt.

Fortsatta kontakter

Efter slutförd anställning och efter att några år förflutit efter hemkomsten började flera av de anställda hålla kontakt med varandra genom att man ordnade träffar. Under den första tiden, på 80-talet skedde det i mindre skala och huvudsakligen i Sverige. Efter hand svällde dessa träffar ut så att också före detta projektanställda från de övriga nordiska länderna inbjöds och sedan började man ordna träffarna regelbundet i de olika nordiska länderna med två års intervaller. Deltagarantalet kunde röra sig mellan 30 och 40 personer, vissa före detta projektanställda deltog nästan alltid, andra då och då.

Också nordbor som samtidigt som Uyoleborna varit anställda vid olika biståndsprojekt i sydvästra Tanzania började delta. Förutom dessa regelbundna möten träffades en del också inofficiellt.

Om jag räknat rätt har det hittills hållits elva sådana nordiska möten varav ett var avsett för de före detta eleverna vid Nordic Secondary School.

Det senaste mötet hölls sommaren 2011 på Åland den 10–12 juni i strålände sol och med nytt deltagarekord, hela

58 personer var med. Föregående möte ordnades utanför Kirkenes i Norge med Island som arrangör och därpå föregående gång möttes vi i Danmark. Om två år planerar vi att mötas i Sverige. Det har så småningom utkristalliserats en ordning enligt vilken mötena börjar på en fredag och slutar på en söndag. Det är vanligt att värdarna försöker ordna ett intressant exkursionsprogram vid vilket lokala historiska och andra sevärdheter beses. Ibland lyssnar vi till någon sakkunnig som berättar om Tanzania.

Ålandsträff 2011

Vårt program på Åland började med en mottagning på Självstyrelsegården av före lagtingets talman Ragnar Erlandsson, som berättade om Ålands självstyrelse

På Åland besåg vi Bomarsunds fästningsruiner från Krimkriget under Finlands ryska tid. Vi seglade i skärgården på galeasen Albanus och besökte Mariehamn med bl.a. segelfartyget Pommern. På den åländska landsbygden besöktes Finströms kyrka i närheten av Ålands Folkhögskola där vi hade måltider och logi. Det har varit vanligt att ordna mötena på en folkhögskola eller någon motsvarande skola.

Det viktigaste med mötet är inte exkursionsprogrammet utan det att vi får träffas och berätta varandra hur livet går och dra oss till minnes våra gemensamma år i Tanzania. Det förekommer också att någon i

En skugga faller över jorden

(On This Earth, A Shadow Falls)

Ingen som bor i Stockholm kan ha undgått Fotografiska Museets annonser med bilder av en elefant eller ett lejon. Utställningen som avses har också fått reklam genom stora artiklar i dagstidningarna. Museet ställer ut 60 bilder med bland annat Afrikas fem stora tagna av Nick Brandt, en engelsman som flyttade till USA och blev musikvideoregissör.

Under en resa 1995 för en Michael Jackson-video blev han fast med djurlivet i Östafrika och började ett intensivt arbete med att fotografera djuren. Han befarrar att de kommer att utrotas, och har också nyligen startat en *Big Life Foundation* som ska arbeta för att djuren ska kunna fortleva så att framtida generationer kan få uppleva dem.

Brandt arbetar inte som naturfotograf brukar göra. Han använder inte teleobjektiv utan försöker komma så nära djuren som möjligt och av bilderna att döma är det mycket nära. Han vill med bilderna lyfta fram individerna och visa upp dem som om de vore fotomodeller eller kändisar. Det är porträtt av enskilda individer eller grupper av djur där ledaren dominerar bilden. Resultatet är slående. Det gamla lejonet eller den gamla elefanten känns mänskliga. De framstår som släktens patriark. Det här varvas med massbilder av gnuvandringarna vid Masai Mara. Bilderna är tagna där och i Amboseli, Serengeti och Ngorongoro och efterbehandlade som modefoton eller reklambilder. Några är exempelvis sepiatonade medan andra foton fått bakgrunden nedtonad. Genom att i sina bilder förmänskliga djuren vill Brandt skapa respekt för dem och också få oss som betraktare att tänka: Vi måste göra något innan det är för sent.

Det här att förmänskliga djur – och då i synnerhet de fem stora – får gärna lite Walt Disney över sig, Jag måste också fundera över om inte engelsmannens känsla för Afrikas djur är lite kolonial.

Men efter att ha sett utställningen måste mitt kritiska jag ge sig. Den är värd att se. Den är väl exponerad på museets bottenvåning i Stora Tullhuset på Stadsgården borta vid Vikingterminalen. Museet i sig är värt ett besök. Nick Brandts utställning pågår till den 8 januari 2012. I shoppen säljs hans bok med alla bilderna och 30 till.

Red/FS

i deltagare berättar om en nyligen företagen resa till Tanzania och Mbeya-området och projektet som "is still going strong"!

Vi tyckte alla att det är enastående att vi alla nordbor efter närmare 40 år vill träffas och odla vår vänskap med varan-

dra och med Tanzania. Tyvärr har några av oss redan gått bort och vi börjar alla ha en rätt hög ålder, de flesta är pensionärer. Fastän vi alla förstås har goda kunskaper i engelska använder vi skandinaviska med lokal färg vid våra träffar. Nordisk

språkförståelse för oss närmare varandra på något sätt. Vi sade när vi skildes på Åland "Tutaonekana i Sverige år 2013".

Hans Brenner, Kyrkslätt, Finland
Training officer i Uyole 1974–1977

Fredrik Gladh

Ålder: 39 år

Yrke: Webbredaktör, Svenska Röda Korset

Tanzaniaerfarenhet: Jag kom till Tanzania 1994 med Färnebo folkhögskola. Frilansjournalist och fritidsledare Svenska Skolan i Dar es Salaam 1999–2004.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Tanzania är en del av mitt liv. Jag kan i styrelsen för SVETAN fortsätta att ha det levande och samtidigt bidra till att stärka relationen mellan människor i de båda länderna.

Jon-Erik Rehn

Ålder: 53

Yrke: Agronom och naturbruksgymnasie-lärare

Tanzaniaerfarenhet: Cirka 6 år, först i Tarime, Mararegionen 1989–1991 och sedan omväxlande i Kibaya, Kiteto i Manyararegionen och i Moshi, Kilimanjaroregionen under 2002–2005.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Kändes som ett självklart sätt att kanalisera Tanzania-engagemanget när vi kommit tillbaka till Sverige.

Harriet Falck Rehn

Ålder: 56 år

Yrke: Agronomielicenciat

Tanzaniaerfarenhet: Uppväxt i Tanzania (Iringa och Kibaha) i 5 år som barn, sedan som vuxen arbetat som biståndsarbetare och konsult i Mbeya (Uyole), Tarime och Kibaya sammanlagt cirka 7,5 år.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Kändes naturligt eftersom jag har en livslång relation till Tanzania.

Helena Stigsson

Ålder: 42

Yrke: Ekonom

Tanzaniaerfarenhet: Gatubarnsprojektet Tumaini samt rundresor.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? För att vara en informationskanal mellan Tumaini-arbetsgruppen och styrelsen.

Lars Asker

Ålder: 68 år

Yrke: Pensionerad Mätningssingenjör i Lantmäteriet

Tanzaniaerfarenhet: Har arbetat med vattenförsörjning i Dodoma, Arusha och Bukoba drygt 10 år. Arbetar med flera NGOer.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? När jag 1972 kom åter första gången från Tanzania började jag arbeta med Habari och kom senare att ingå i styrelsen som Habarirepresentant.

Med detta nummer av Habari medföljer en enkät. Genom att du som medlem tar dig tid att dela med dig av dina tankar i denna enkät så lär SVETAN känna sina medlemmar och därmed också sig själv som organisation bättre. Posta oss enkäten så snart du funderat klart! Med detta sagt vill vi i styrelsen också passa på att låta er alla få bättre koll på vilka vi är!

Rehema Prick

Ålder: 55 år

Yrke: Kurator och Terepeut på Katrine-lunds elitidrottsgymnasium och Bernadottegymnasium

Tanzaniaerfarenhet: Är född i Musoma/Tanzania.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Jag gick med i för att kunna verka för fördjupade förbindelser mellan Sverige/Tanzania.

Helene Mikui Lind

Ålder: 49 år

Yrke: Bibliotekarie

Tanzaniaerfarenhet: Arbetat för Forum Syd i Tanzania 2002–2005.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Ett sätt att behålla mina band till landet. Hålla mig uppdaterad om händelser och landets utveckling. Även ett sätt att minska min isolering som öbo i Östersjön och träffa andra med liknande erfarenheter och passion.

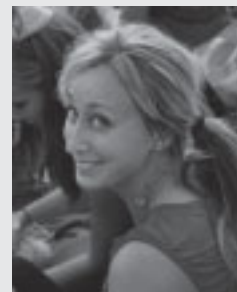
Johanna Andersson

Ålder: 28 år

Yrke: Socionom och sexualupplysare, RFSU Stockholm

Tanzaniaerfarenhet: Har rest runt i stora delar av Tanzania med Valla folkhögskola, jobbat med hälsa och miljö genom Färnebo folkhögskola, studerat kiswahili samt skrivit uppsats i Tanzania.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Jag vill hålla kvar mitt engagemang för Tanzania och verka för kunskapsutbyten mellan Tanzania och Sverige. Vill också lära mig mer om styrelsearbete och få vara med om spännande möten i SVETAN.

Birgit Eriksson

Ålder: 69 år

Yrke: Socionom och folkhögskollärare. Arbete: Konsulent/lärare/elevvårdare

Tanzaniaerfarenhet: Arbetade som Regional Representat åt IOGT-NTO:s Internationella Institut under åren 2003–2006 och bodde då i Dar es Salaam. Besöker mina tidigare arbetskamrater och lokalanställda och även den verksamhet jag varit med i minst en gång per år.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Har under många år läst Habari och hoppas att min medverkan i SVETAN kan vara till nytta.

Nestory Begasha

Har just nu paus från styrelseengagemanget.

Liisa Riihimäki

Ålder: 58 år

Yrke: Redovisningsekonom

Tanzaniaerfarenhet: Arbetat i Tanzania cirka 6 år med svenskt och danskt folk rörelsebidand.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? För att hålla Tanzania-intresset levande.

Gunborg Hases

Ålder: 66 år

Yrke: Socionom/Pensionär

Tanzaniaerfarenhet: Arbetade mellan 2004–2006 som biståndsarbetare på tre folkhögskolor i Tanzania, stationerad i Mbeya.

Varför gick du med i SVETAN:s styrelse? Jag vill gärna ha fortsatt kontakt med landet och de människor som arbetade där ungefär samtidigt som jag. Jag skulle gärna engagera mig i ett lämpligt projekt.

ECONEF-Examensarbete

De unga arkitekterna Frida Öster och Carolina Wikström visade sitt examensarbete på en imponerande utställning på Vulcanusgatan 15, där de har sitt kontor. De berättade och visade bilder från barnhemsprojektet som de arbetat med. Nu är de i full gång med att samla in pengar för att kunna bygga barnhemmet i etapper.

Barnhemmet ligger på en sluttande tomt vilket medger att regnvatten kan rinna från taken via bassänger till kök, tvätt, toaletter och avlopp till sist till odlingarna längst ner.

Husen ligger också så placerade att de medger fri sikt åt alla håll och ändå finns lugna vrår och öppnare ytor för livligare lekar.

Några av husen är planerade med tak som ett V istället för A med plats för en vattencistern mitt i huset. Denna cistern kan användas för att reglera temperaturen i husen och ska även kunna reflektera solljuset in i rummen.

Econef är en fristående NGO i Juakali i närheten av Arusha. Projektet beskrevs i förra numret av Habari. Vill du veta mer kan du läsa på www.econef.org. Där kan du köpa produkter som hjälper till i projektet.

Den 10 november hade Thomas Lerner en stor artikel om projektet i Dagens Nyheter på nästan ett uppslag.

Spännande teater i Göteborg

Just nu pågår ett spännande teatersamarbete vid Göteborgs stadsteater. Det är ett längre samarbete mellan *Parapanda Theatre Lab* från Dar es Salaam och *Stadsteatern*. Man spelar *Antigone* och det talas både swahili och svenska på scenen. Båda språken textas så att alla kan följa med. Många musikaliska inslag finns med och de svarar den tanzaniska

gruppen för. Deras konstnärlige ledare heter Mgunga Mwa Mnyenylwa.

Gruppen framträdde också nyligen under kulturnatten i Göteborg med förnämliga sång- och dansnummer.

Katumbas vänner

Katumbas vänner är en ideell förening för barn och unga handikappade i Tanzania. Katumbaskolan ligger i Tukuyu i södra Tanzania och är en internatskola för funktionshindrade. Att lära sig läsa och skriva, att förstå sitt samhälle och att bli tagen på all var – det är viktigt.

Det handlar om mänskliga rättigheter enligt FN:s barnrättskonvention.

Handikappade är en gömd och glömd grupp i många utvecklingsländer, så också i Tanzania. Många är också drabbade av HIV och AIDS.

Vi stöder internatskolan Katumba II – en grundskola med årskurs 1–7. Skolan har små resurser och nedgångna skolkaler. Där finns 130 barn med olika funktionshinder.

Vi ger stipendier och möjlighet till yrkesutbildning på *Iyunga Vocational Training School* i Mbeya, länsstad sju mil från Katumba och Tukuyu

Iyunga Vocational Training School är en yrkesskola för unga handikappade. Det finns kurser för sömnad, snickeri, uppfödning av kor, grisar och höns, grönsaksodling och datorutbildning.

Vi vill ge hjälp till rehabilitering. Det behövs pengar till hjälpmedel och operationer. Skolans Fysioterapi behöver rustas upp.

Cf o kpkvutcvkqpumquvpcfgp" nki i gt" r°" # D.v.s. 3,14 %. Antalet medlemmar är ca 200 som betalar 50 kr kronor om året.

Det största inkomstkällan är oförutsedda inkomster!!!!

Sedan starten av föreningen år 2004 har cirka 2,5 miljoner kronor kommit in och fördelats!

Vill Du bli medlem kan Du kontakta Erland Hillby via E-post:

[<prostenerland@hotmail.com>](mailto:prostenerland@hotmail.com)

Föreningen har naturligtvis en styrelse med allt vad detta innebär, med sammanträden, budget etc. Två gånger om året sänds vänbrev ut.

Erland Hillby i

i **Energiknippet Erland Hillby**

Erland är engagerad i en mängd projekt i Tanzania och Habariredaktionen har flera gånger bett honom berätta, men han är i första hand en handlingens man och ständigt fullt sysselsatt. Här utdrag ur hans senaste mail.

”Wao! Vilket fantastiskt bra nummer av Habari, innehållsrikt och intressant. Vet och förstår hur mycket arbete som ligger bakom!!!!!! Gratulerar!

...tre månaders vistelse i Tanzania under våren och nu två månader från 12 oktober och framåt. Engagerad i en rad projekt, bl.a. ett miljonprojekt genom Sverige Lions i Tanga- och Kilimanjareregionerna med operationer, fysioterapi och yrkesutbildning för rörelsehindrade på fyra folkhögskolor, Rotaryprojekt samt arbete i den Evangelisk-Lutherska kyrkan i bl.a. Dar es Salaam och i Arusha och i Bukobastiften.

Jag var också reseledare för en Uppsalakör – Uppslaget – med 40 kör-sångare sista veckan i oktober – första veckan i november.

Det gäller också ett projekt för rörelsehindrade barn och ungdomar vid Katumbaskolan i Tukuyu samt vid en yrkesskola i Iyunga i Mbeya.

Här i Skara med omnejd finns också ett Karagweprojekt till stöd för en flickskola i Karagwe. Bara i Skara har över 300 000 kronor samlats in. Biskop Benson Begonza från Karagwestiftet kom och hälsade på under ett par dagar i Skara och Vara innan han reste vidare till Västerås.”

Aga i skolan

När Anna Strand från Falun i vintras var volontär i Tanzania kom hon i kontakt med aga i skolan. Hon arbetade sju veckor på en skola i *Usa River* mellan Arusha och Moshi.

Nu arbetar hon för att minska och helst få bort agan helt från skolorna i Tanzania och har startat organisationen *Save*. Man undervisar lärare och föräldrar om nackdelarnamed aga och visar på andra vägar.

Här är en länk till ett lokalteveprogram om hennes arbete <http://svtplay.se/v/2409207/gavledala/omtumlade_resa_for_anna>.

MYM, en ny NGO

Föreningen har bildats under hösten 2011 av föreningens grundare tillika verkställande ansvarig Anna Lundström

sid 22—Habari 4/2011

som befinner sig på plats i Tanzania. Verksamheten kommer fokusera på att driva projekt för att hjälpa ett barnhem i utkanten av Mwanza.

I och med att vi har en person på plats får vi en mycket närmare kontakt till barnen och de som driver barnhemmet. Tanken är att man som bidragsgivare ska kunna följa sitt bidrag direkt via bloggen och vår hemsida. Vi har inga mellanhänder och inga styrelsearvoden, säger Olof Gustafsson, ordförande för föreningen MYM Tanzania och bosatt i Liljeholmen.

I februari 2008 började Japhet John, som driver barnhemmet, ta hand om det första barnet Frank. Japhet hittade honom alldeles ensam i ett dike. Frank var då drygt två år. Efter den dagen har antalet barn som Japhet tar hand om och försörjer ökat till tio stycken. De är alla utan föräldrar, fem pojkar och fem flickor i åldrarna 2–13 år. Behovet av mat, medicin och rent vatten är stort.

Det är idag med stolthet vi lanserar vår nya hemsida <<http://www.mymtanzania.se>>, säger Olof Gustafsson.

För att samla in resurser till föreningens projekt kommer olika event att genomföras. Först på tur är det Stockholms Improvisationsteater som kommer bjuda på en föreställning där alla intäkter går till föreningen.

Kontaktuppgifter:
Ordförande Olof Gustafsson,
070-302 52 49, 2011-11-09.

Innovationer mot fattigdom

Den elfte november offentliggjorde Sida nio företag och entreprenörer från hela världen som i en helt ny satsning fick upp till 1,8 miljoner kronor var i stöd för att utveckla nya produkter och hållbara marknadsmodeller som på olika sätt ska göra livet bättre för människor i fattiga länder. Två av företagen ska genomföra sina satsningar i Tanzania.

Syftet med stödet har varit att mobilisera resurser och uppmuntra företag att utveckla sin verksamhet så den bidrar till bättre förutsättningar för fattiga människor. 157 företag från 25 länder ansökte om bidragen. I september fick tolv företag mindre bidrag på högst 180 000 svenska kronor och i november fick nio större företag bidrag. Sidas bidrag får uppgå till maximalt hälften av kostnaden för de nya projekten och produkterna. Sida samarbetar med en grupp specialister som leds av *PwC* och det brittiska initiativet ”Business Innovation Facility”

för att erbjuda extern expertis, nätverk och en plattform för att utbyta erfarenheter av att göra bra affärer med socialt ansvarstagande i fattiga länder.

Bland de som fick stöd fanns nederländska *Text for Change* och tanzaniska *Zanrec Plastics Ltd*.

Företaget *Text to change* från Nederländerna som utvecklar textmeddelanden för att genomföra hälsoutbildning via mobiltelefon i utvecklingsländer får pengar till projektet *Mobile Research Afrika* – ett callcenter med socialt inflytande. Ett callcenter som kan utnyttjas för både kommersiella och icke kommersiell research. Genom centret kan exempelvis företag utföra marknadsundersökningar medan enskilda organisationer kan få ut kunskap om hälsofrågor till människor som inte kan läsa eller skriva. Projektet ska genomföras i Kenya, Tanzania och Uganda.

Det tanzaniska företaget *Zanrec Plastics Ltd* arbetar med *plaståtervinning* och ska satsa på ett lokalt återvinnings- och plastavfallssystem på Zanzibar för att ta hand om plastavfall. Konsumenternas avfall kommer att samlas in och köpas upp av lokala insamlare, förfinas och mallas ner till återvunnen plastråvara.

MV Spice Islander

Natten till lördagen den 10 september förliste den hårt överlastade färjan *Spice Islander* på väg till Pemba från Zanzibar. President Kikwete ställde in sin planerade Kanadaresa och utlyste tre dagars landsorg.

Myndigheter har kritiserats hårt för att inte vidtagit nödvändiga åtgärder sedan en liknande olycka med omkring 900 personer omkomna vid *MV Bukobas*

kapsejsning på Victoriasjön strax utanför Mwanza 1996.

I mitten på oktober offentliggjordes att 619 personer räddats, 203 döda bärgats och att 2 764 personer saknas, d.v.s. nästa 3 000 omkomna. Färjan var bara godkänd för att ta ombord 600 personer.

Flera personer vägrade gå ombord i Zanzibar och ifrågasatte varför färjan tilläts avgå trots den stora överlasten av gods och passagerare.

Agnes Mwaiselage tog en av de sista bilderna av färjan en dryg vecka innan den förläste.

“I feel sad about the sunken boat in Zanzibar because on 30th August 2011 I was in Zanzibar; I saw the boat and took a photo. I was sitting in a restaurant close to where the boat was loading cars for Dar. A friend who was with me said ‘is it still in use??’ I said, ‘very much so—it’s loading cars for Dar es Salaam’...”

Tinga Tinga på kalender

2012 års kalender från Afrika-grupperna visar 12 bilder – en för varje månad – från *Tingatinga Arts Cooperative Society*.

Kalendern mäter 24x34 cm. Den kostar 125 kronor. Man kan beställa genom att betala in beloppet för det antal kalendrar man vill ha till plusgiro 10 64 25-2 och då ange antal kalendrar man köper, namn och vilken adress den/de ska skickas till. Man kan också gå in och handla i deras gåvoshop: <www.afrikagrupperna.se/gavoshop>

Wangari Maathai

Wangari Maathai som fick Nobels fredspris 2004 dog den 26 september i cancer, 71 år gammal. Hon startade *The Green Belt Movement* i Kenya 1977. År 1984 fick hon *Right Livelihood Award* för hennes enastående arbete för en bättre miljö, kvinnors levnadssituation och demokrati.

Aud Talle

En stor tanzaniavän har gått bort. Professor Aud Talle har tillsammans med sin man Stig Holmqvist arbetat som antropolog i Tanzania och Kenya i många år, huvudsakligen med Barabaiger och Massajer, bland annat presenterat för en större allmänhet i tre böcker om Barabaigfamiljen Barheida som de följt i 35 år.

Aud arbetade också mot kvinnlig omskärelse. Hon var knuten till universiteten i Stockholm och Oslo och till Nordiska Afrikainstitutet.

Vi träffades första gången på förberedelsekurs på Lövudden utanför Västerås på sjuttioalet och sedan har våra vägar korsats många gånger i Arusha, Nairobi och här i Sverige.

I Habari har vi under många år följt Auds och Stigs arbete i Östafrika.

Att hon bara 69 år gammal dog i cancer är en stor förlust för hennes familj och en stor vänkrets.

Lars Asker

Tanzania i pressen

I DN:s söndagsbilaga den 13 november svarade *Lonely Planets* Mary Fitzpatrick på frågor på en helsida med en stor bild av fiskmarknaden i Dar.

I resetidningen *Vagabond* nr 8/2011 finns en fyrsidig artikel om Zanzibar. Gunilla Eldh berättar om en rad hotell i olika prisklasser på sydöstra Zanzibar till Susanne Walströms fina foton. De avslutar med ett besök på ön Chumbe väster om stenstaden. Ön är känd för sina kokosnötskrabbor, *Birgus latro* (Swahili Tuyuli) världens största landkrabba som kan bli 60 centimeter lång och väga fyra kg.

Bilal besöker Sverige

Tanzanias vicepresident Dr Muhamed Bila i spetsen för en stor delegation besökte Sverige i september, bl.a. Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala.

Den 27 september ordnades ett seminarium med biståndsminister Gunilla Carlsson på Rosenbads konferenscenter i Stockholm med professor Mikael Samuelsson som moderator.

Gunilla Carlsson tog upp Sveriges stora bistånd till Tanzania, kritiserade biståndet under 60–70-talet, prisade privatisering, lyfte fram KTH:s stöd till mobilnät och Oceankabeln utanför Afrikas ostkust och det goda investeringsklimatet. Hon oroades av korruptionen och krisen på Afrikas horn.

Bilal med sin bakgrund inom utbildningsväsendet tog upp utbildning, bl.a. universitetet i Dodoma som grundades för fyra år sedan utan biståndsmedel och satsning på ett Östafrikanskt vetenskapsinstitut i Arusha uppkallat efter Nelson Mandela.

Han tackade för allt Sverige gjort genom åren bl.a. samarbetet med universitetet i Uppsala sedan 50 år tillbaka och Kibahaprojektet och önskade mera dialog och partnership.

Han aviserade satsning på geotermisk kraft och gaskraft och på jordbruk i ”The Southern Corridor”.

Under frågestunden diskuterades bl.a. den planerade vägen genom Serengeti, födelsekontroll, utbildning av flickor och *landgrabbing*.

Sidas nya tanzaniastrategi

Här en kort sammanfattning ur underlaget till Sidas nya landstrategi för Tanzania.

”Sida föreslår att utvecklingssamarbetet med Tanzania bör fokusera på den lokala nivån med betoning på att det stora antalet människor som lever i fattigdom ska styra utvecklingens inriktning och direkt ta del av utvecklingens vinster.

Tanzanias biståndsberoende minskar och med ökande egna resurser är det landets egen kapacitet och egna system för att förvalta dessa resurser väl som avgör utvecklingen. Sida bedömer därför att ett fortsatt generellt budgetstöd är motiverat.

Sidas bedömning är att Sverige bör fokusera sitt stöd till demokratisk samhällsstyrning, energi och utbildning. Fokus på dessa tre sektorer skulle också innebära möjligheter till synergier i det samlade utvecklingssamarbetet. Stöd till att stärka privatsektorns utveckling skulle integreras i de valda sektorerna, liksom stöd till forskning. Dessutom skulle ett begränsat direkt forskningsstöd kunna fortsätta.

Under hösten 2011 visas Sofokles antika tragedi i Göteborg och i Dar es Salaam med skådespelare från Sverige och Tanzania. De tanzaniska skådespelarna kommer från *Parapanda Theatre Lab* och de svenska skådespelarna från *Göteborgs Stadsteater*. För regi står Mgunga Mwa Mnyenylwa från Parapanda tillsammans med Ronnie Hallgren, VD och Teaterchef på Göteborgs Stadsteater. Eva Löfgren har sammanställt från teatergruppernas hemsidor.

Antigone – ett svensktanzaniskt teatersamarbete

Parapanda Theatre Lab

Parapanda Theatre Lab från Dar es Salaam är ett av Tanzanias ledande teatersällskap med målet att främja teatern i Tanzania och nå ut till en större publik. De utmärker sig från andra teaterutövare genom sin unika berättarteater, baserad på storytelling, poesi och musik. Genom radio och TV har de nått en stor publik med inspelade dikter. Förutom teater så håller gruppen på med ett stort socialt arbete och mycket barn- och ungdomsverksamhet och har under 10 år arbetat med kulturella och politiska frågor på ett innovativt sätt. Gruppen har turnerat mycket runt om i Tanzania, Kenya, Uganda, Zambia, Mozambique och Sydafrika. Mer information om teatergruppen finns på <http://www.parapandatheatre.blogspot.com/>.

Föreställningen Antigone

Föreställning spelas på både svenska och swahili med engelsk text projicerad i bakgrunden. Den unga Antigone följer sin övertygelse och trotsar lagen, männen och makten. Hon vinner sin självständighet och folkets kärlek, men offerar sitt liv. Dramatik från teaterns vagga lyfts till brännande aktualitet. Dramat börjar när bröderna, Eteokles och Polyneikes, dödat varandra och Kreon tagit maken över Thebe. Nu laddas en ny ödesdiger konflikt upp. Antigone vill hedra den av bröderna, Polyneikes, vars lik Kreon lämnar obegravt för asgamarna att skända. Så straffas hans angrepp mot Thebe och mot brodern. Antigone sätter syskonkärlek före statslydnad och trotsar Kreons påbud om att brodern skall skändas.

Föreställningen visas 23 gånger i Göteborg och går för ut-sålda hus. Göteborgsposten skriver (10/10): Några av dansscenerna saknar tillräcklig synkronisering av takt och rörelser. Det som de tanzaniska skådespelarna behärskar mästertligt ser obekvämt ut för de svenska. Över huvud taget är det Parapanda Theatre Lab som dominerar både kollektivt och individuellt. Eva Nyambe agerar med en laddad koncentration som är myck-

et uttrycksfull. Som om hon har ödet inskrivet i sin gestalt. Och gruppens sångare driver föreställningen på ofrånkomligt vis. I detta kollektiva spel vårdar Nina Zanjani vackert Antigones stora slutmonolog om tvånget att försaka. Hon gör sitt val lika smärtsamt som ofrånkomligt.

Vad tyckte publiken i Dar

Föreställningen visades vid fyra tillfällen i Dar es Salaam. Premiär var på *NSSF Waterfront Tower*, sedan två föreställningar på *the Russian Cultural Center* och sista föreställningen ägde rum på *Bagamoyo Arts Festival*. Så här sa Martha Hewison från Save the Children in Dar es Salaam till Daily News efter föreställningen: –I really enjoyed it. It was very dramatic with excellent acting all round. I thought it would be in English, so I was very surprised to find it was mixed with Swedish and Swahili. I thought that added to it. In the beginning I was thinking its going to be a problem to me to understand but it was fine. I think the acting was very powerful and I really enjoyed to see how they used both the languages and had music involved in it. It was a nice evening.

En annan besökare säger: –It was a great Greek play that has been transformed into none-Greek cultures. The entire issue of the theme itself, which talks about daily encounters like gender, democracy and justice came across successfully.

Framtida samarbete

De båda teatergrupperna har samarbetat sedan 2004 men detta var första gången de satt upp en föreställning gemensamt. Eftersom samarbetet varit så framgångsrikt hoppas vi att det fortsätter på olika sätt. Samarbetet med Antigone har finansierats med stöd från *Göteborg & Co*, *Svenska kulturrådet* och stötts av *Tyska kulturcentret* och *Svenska ambassaden* i Dar es Salaam.